

**Koninklijk
Conservatorium
Den Haag**

Bachelor Docent Muziek

Hogeschool der Kunsten Den Haag,
Koninklijk Conservatorium

Beperkte opleidingsbeoordeling

Colofon

Instelling

Hogeschool der Kunsten Den Haag, Koninklijk Conservatorium

Den Haag

Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: positief

Opleiding

Opleiding: Bachelor Docent Muziek

Locatie: Den Haag

Variant: Voltijd

Croho-nummer: 39112

Visitatiecommissie

M.M.C.A.M. (Marc) Rutten MSc, voorzitter

Dr. M.L.V. (Melissa) Bremmer, deskundige

A. (Allerd) van den Bremen BMus, deskundige

R. (Rivkah) van Engelenhoven, student-lid

Drs. G.M. (Mariëlle) Klerks, secretaris

De commissie is vooraf ter goedkeuring voorgelegd aan de NVAO.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Samenvatting	4
Scoretabel.....	7
Inleiding	8
De instelling.....	8
De opleiding.....	8
De procedure.....	9
Beschrijving van de beoordelingsstandaarden	11
Standaard 1 Beoogde leerresultaten.....	11
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving.....	13
Standaard 3 Toetsing.....	23
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten.....	30
Eindoordeel.....	31
Bijlagen	34
Bijlage 1 Visitatiepanel.....	35
Bijlage 2 Bezoekprogramma.....	36
Bijlage 3 Beoogde leerresultaten.....	38
Bijlage 4 Programmaoverzicht.....	39
Bijlage 5 Bestudeerde documenten.....	41

Samenvatting

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

Het panel heeft waardering voor het sterk ontwikkelde eigen profiel van de opleiding, dat zich kenmerkt door een grote nadruk op het ambachtelijk-muzikale en artistieke, het ontwikkelen van verbindend vermogen, reflectie op de eigen ontwikkeling en aandacht voor maatwerk. De opleiding sluit aan bij het opleidingsprofiel voor hbo-kunstvakdocenten van het landelijke netwerk KVDO (2018) en hanteert de competentieset en de bijbehorende gedragsindicatoren van dit landelijke opleidingsprofiel als haar beoogde leerresultaten. Het panel is dan ook van oordeel dat de beoogde leerresultaten passend zijn voor het domein (kunstvakdocent) en aansluiten bij het bachelorniveau en de praktijkgerichte oriëntatie van de opleiding. Naast en losstaand van de competentieset Docent Muziek hanteert de opleiding voor het artistiek-ambachtelijke deel van de opleiding een set criteria die afkomstig is van de bacheloropleiding Muziek. Met het oog op de transparantie en eenduidigheid van de beoogde leerresultaten vindt het panel dit niet gelukkig. Het panel adviseert de opleiding deze set criteria bij wijze van nadere uitwerking van het aspect Muzikantschap te integreren binnen de landelijke competentieset Docent Muziek. Dit zal in de ogen van het panel bijdragen aan een meer consequente en degelijke basis waarop de leerdoelen van de programmaonderdelen en de toetsing kunnen worden gestoeld. Tegelijkertijd kan de opleiding hiermee haar eigen specifieke profiel binnen de beoogde leerresultaten (competenties) zichtbaar maken. Het panel is van oordeel dat de opleiding goed is aangehaakt bij actuele ontwikkelingen in het werkveld en in het (internationale) vakgebied.

Het panel stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het panel is positief over de curricula van de reguliere vierjarige bacheloropleiding en de verkorte opleiding. De curricula zijn inhoudelijk up-to-date en dekken de beoogde leerresultaten adequaat af. Wel adviseert het panel om in de curriculumhandboeken nog aandacht te besteden aan de aanscherping van de leerdoelen van vakken naar concreet, toetsbaar gedrag. Het panel acht het bovendien raadzaam om de koppeling tussen de leerdoelen (en daarmee de toetsing) en de competenties nog transparanter te maken door per leerdoel aan te geven aan welke specifieke competentie het bijdraagt. De opleiding biedt haar studenten een mooi, rijk programma aan met in de reguliere vierjarige opleiding veel aandacht voor de artistiek-ambachtelijke kant van het vak. Ook cultureel ondernemerschap is nu voldoende in het curriculum vertegenwoordigd. Aandacht voor speciaal en passend onderwijs kan nog verder versterkt worden. Het curriculum kent naar het oordeel van het panel een goed gestructureerde opzet met een mooie geleidelijke opbouw van kennis en vaardigheden en daarbij passende, gevarieerde en veelal activerende onderwijsvormen. Bijzonder rijke werkvormen vindt het panel de projecten Cultreis, The Case en de Koorweek. Het curriculum van zowel de reguliere vierjarige als de verkorte opleiding kent voldoende samenhang. De horizontale samenhang van het vierjarige reguliere curriculum heeft recentelijk tot tevredenheid van het panel de nodige aandacht gekregen. Het panel adviseert om ook de verticale samenhang voldoende aandacht te geven, vooral als het gaat om de lijnen Methodiek en Onderzoek(svaardigheden). Het panel adviseert om in jaar 4 te zoeken naar mogelijkheden om meer profielspecifieke methodiek op te nemen in het reguliere programma. Ook adviseert het panel om de leerlijn Onderzoek in de reguliere vierjarige bacheloropleiding meer substantieel te maken en hierin meer nadruk te leggen op een methodische, geïntegreerde aanpak. Daarbij zou ook de zichtbaarheid en herkenbaarheid van deze leerlijn voor studenten vergroot kunnen worden. Het panel is zeer positief over de goede verbinding van theorie en praktijk binnen de opleiding. Daarnaast heeft het panel waardering voor de relatief grote aandacht voor reflectie. Het panel complimenteert de opleiding met de zichtbare groei in haar visie op muziek- en cultuurgeschiedenis in relatie tot kunst algemeen. Wel geeft het de opleiding ter overweging mee

om studenten ook in de praktijk een les kunst algemeen te laten uitvoeren. Studiebegeleiding is in zowel de vierjarige Bachelor als de verkorte opleiding intensief en uitstekend vormgegeven en de opleiding biedt ruimte voor individuele wensen en maatwerk. De (profiel)stagebegeleiding is eveneens in orde, evenals de begeleiding bij de voorbereidingen voor het openbare eindrecital. Ten aanzien van de begeleiding bij het onderzoek(sverslag) adviseert het panel de opleiding om een individueel onderzoeksbegeleidingstraject in te richten dat voorziet in een aantal vaste begeleidingsmomenten. Dit zal in de ogen van het panel kunnen bijdragen aan meer duidelijkheid voor zowel studenten als begeleiders over wat er aan begeleiding verwacht mag worden. Tevens kan een meer gestructureerd begeleidingstraject bijdragen aan de algehele verhoging van de kwaliteit van het onderzoek(sverslag). Het panel is van oordeel dat het onderwijzend personeel over de juiste vakinhoudelijke, didactische en artistiek/muzikale en ambachtelijke kwalificaties beschikt. De kwalificaties van het team zouden op het gebied van toetsdeskundigheid nog verder versterkt kunnen worden. Verder geeft het panel ter overweging mee om meer aan te haken bij het onderzoek van het lectoraat. Het team is betrokken, bevlogen en voor studenten goed benaderbaar. Binnen de opleiding is sprake van een *close-knit community*. De faciliteiten waarover de opleiding beschikt zijn uitstekend en bieden de juiste randvoorwaarden om het onderwijs te kunnen aanbieden.

Het panel stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Standaard 3: Toetsing

Het panel is over een aantal aspecten van het systeem van toetsing van de opleiding positief. Zo zijn de gebruikte toetsvormen adequaat en gevarieerd. Daarbij heeft het panel waardering voor de grote rol van formatieve toetsing en reflectie binnen de opleiding. Bovendien is het panel positief over de inzet van de recentelijk uitgebreide commissies met tevens externe leden bij de beoordeling van een deel van de programmaonderdelen. Dit draagt bij aan de objectiviteit en intersubjectiviteit. Ook is het panel positief over de vormgeving van het afstudeertraject, dat een goede afspiegeling vormt van de kerngebieden van de opleiding.

Ten aanzien van andere aspecten van het systeem van toetsing van de opleiding is het panel echter kritisch. Beoordelingscriteria zijn met regelmaat niet of onvoldoende herleidbaar tot leerdoelen en competenties, zijn nog onvoldoende uitgewerkt of niet helder genoeg geformuleerd en worden te vaak onvoldoende consequent gehanteerd. Daarnaast is de wegging van beoordelingscriteria vaak niet duidelijk, waardoor beoordelaars te weinig houvast wordt geboden bij de beoordeling en hieraan naar eigen inzicht invulling geven, al dan niet gebruikmakend van compensatie. Het gebrek aan concreetheid en helderheid van de beoordelingscriteria of *rubrics* speelt het werkveld bij de beoordeling van stages parten. Verder heeft het panel geconstateerd dat het ontwikkelingsproces of de context van de student met regelmaat wordt meegenomen in summatieve toetsen, terwijl dit aspect in het beoordelingsformulier niet expliciet als criterium is opgenomen. Ook is de onderbouwing van oordelen en/of feedback vaak niet gerelateerd aan de leerdoelen of competenties behorend bij het betreffende programmaonderdeel. Deze zaken spelen over de gehele breedte van de opleiding en raken aan de betrouwbaarheid, de transparantie en de vergelijkbaarheid/consistentie van de beoordelingen. Indirect staat hiermee ook de validiteit onder druk. Het panel vindt de kwaliteit van de toetsing binnen de opleiding daarom niet overtuigend. Een aantal zaken is bovendien ook al eerder aangekaart door het vorige visitatiepanel en de examencommissie.

Het panel is bovendien van oordeel dat de examencommissie de kwaliteit van de toetsing van de opleiding Docent Muziek onvoldoende borgt en daarmee onvoldoende invulling geeft aan haar wettelijke taak als waarborger van de toetskwaliteit. In de ogen van het panel is een meer proactieve rol van de examencommissie in de borging van de toetsing en het eindniveau wenselijk.

In de ogen van het panel wijzen bovengenoemde zaken op een gebrek aan sturing op een eenduidige en consistente toetspraktijk binnen de opleiding. Het panel adviseert het management dan ook om in nauwe samenspraak met de directie en de KC-brede examencommissie te sturen op het verhogen van de kwaliteit van de toetsing door de gehele opleiding heen. Daarbij is het vanzelfsprekend ook van belang om de dialoog met de docenten goed vorm te geven. Het panel meent dat de opleiding met het KC-brede project Toetsen en Beoordelen hierbij de wind mee heeft.

Het panel stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **ten dele voldoet** aan deze standaard.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

Het panel concludeert op grond van de bestudeerde selectie afstudeerdossiers dat de beoogde leerresultaten (competenties) worden gerealiseerd. Het werkveld is tevreden over het niveau van de alumni en is zeer positief over de mate waarin afgestudeerden artistieke in de lesinhoud weten te verweven en scholieren weten aan te zetten tot creatief gedrag. Alumni kijken met tevredenheid op de opleiding terug en voelen zich adequaat toegerust voor het brede en diverse werkveld.

Het panel stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Voorwaarden

Het oordeel van het panel over de bacheloropleiding Docent Muziek is **positief onder voorwaarden**. De opleiding voldoet volgens het panel ten dele aan de basiskwaliteit op standaard 3. Het panel acht het realistisch en haalbaar dat de opleiding binnen twee jaar aan de basiskwaliteit op deze standaard voldoet, mits zij een aantal verbeteringen doorvoert. Het panel adviseert daarom de volgende voorwaarden op te leggen:

1. Het management van de opleiding dient in nauwe samenspraak met de directie en de examencommissie actief te sturen op het verhogen van de kwaliteit van de toetsing door de gehele opleiding heen. Daarbij is het vanzelfsprekend ook van belang om de dialoog met de docenten goed vorm te geven;
2. De examencommissie dient een meer proactieve rol aan te nemen door een evaluatiecyclus te initiëren waarbij de toetsing (feitelijke toetsen, uitgevoerde beoordelingen) van elk vak om de paar jaar wordt geëvalueerd. Daarnaast dient zij naast de evaluatie van de toetsing en beoordeling van het eindrecital, ook de evaluatie van de toetsing en (feitelijke uitvoering van) de beoordeling van de andere twee eindexamens waarin het gerealiseerde eindniveau van studenten van de bacheloropleiding Docent Muziek wordt aangetoond, te evalueren;
3. Om een goede borging van de kwaliteit van de toetsing en het eindniveau te realiseren, is het noodzakelijk om zorg te dragen voor een adequate aansluiting van de leerdoelen op de beoogde leerresultaten (competenties) en van de beoordelingscriteria op de leerdoelen (*constructive alignment*). De aansluiting dient transparant en eenduidig te zijn. Zaken als een toetsplan en het gebruik van toetsmatrijzen bij de toetsconstructie kunnen hierbij behulpzaam zijn. Verder dienen zowel leerdoelen als beoordelingscriteria helder, concreet en ondubbelzinnig te zijn geformuleerd. Gedragsindicatoren kunnen hierbij van pas komen;
4. Zeker bij de afsluitende toetsen van studieonderdelen, en met name in de eindfase, dienen de beoordelingen waarbij gebruik gemaakt wordt van criteria en/of *rubrics* te zijn voorzien van een degelijke schriftelijke onderbouwing. Deze schriftelijke onderbouwing dient gerelateerd te zijn aan de formele beoordelingscriteria voor de betreffende toets. Ook bij het gebruik van *rubrics* dient een onderbouwing gegeven te worden, zodat de relatie tussen het prestatieniveau beschreven in de *rubrics*

en het feitelijke werk/prestatie/handeling van de student inzichtelijk is (op grond van welke zaken die de student heeft laten zien, is gekozen voor een bepaald prestatieniveau binnen de *rubric?*);

5. De weging van beoordelingscriteria op beoordelingsformulieren die gebruik maken van beeldschetsen/prestatieniveaubeschrijvingen, dient te allen tijde helder te zijn om beoordelaars voldoende houvast te bieden bij het uitvoeren van de beoordeling en zo de betrouwbaarheid en transparantie van de meting te waarborgen;
6. Beoordelingscriteria dienen consequent te worden gehanteerd, zodat de consistentie/vergelijkbaarheid van de beoordelingen is geborgd. Als er voor wordt gekozen om de ontwikkeling of context van studenten in een summatieve beoordeling mee te nemen, dan dient dit in de beoordelingscriteria expliciet gemaakt te worden;
7. Met name bij de verschillende afstudeerexamens dient de mogelijkheid en wenselijkheid van compensatie tussen onderdelen van een examen te worden heroverwogen. Gecontroleerd dient te worden of de compensatiemogelijkheden met zich meebrengen dat studenten afstuderen zonder dat zij aantoonbaar alle leerdoelen en competenties op eindniveau hebben gerealiseerd. Dit dient te worden voorkomen;
8. Om voor de reguliere vierjarige opleiding een meer valide beeld van de eindstage (profielstage) te krijgen, adviseert het panel de opleiding te onderzoeken hoe zij toch zelf uit eerste hand een beeld van de praktijk kan krijgen, bijvoorbeeld door stagebezoek of door video-opnames.
9. De toetsdeskundigheid van docenten dient aantoonbaar te worden vergroot (bijv. percentage BKE-certificering).

Met het oog op de toekomst geeft het panel de opleiding tevens enkele ontwikkelpunten mee (zie Eindoordeel p. 31).

Scoretabel

De commissie beoordeelt de opleiding als volgt:

Bacheloropleiding Docent Muziek

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet ten dele
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief onder voorwaarden

Namens het voltallige visitatiepanel,

Oegstgeest, augustus 2022

Marc Rutten MSc

Voorzitter

Drs. Mariëlle Klerks

Secretaris

Inleiding

De instelling

De Hogeschool der Kunsten Den Haag bestaat uit twee faculteiten, de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten en het Koninklijk Conservatorium (KC), waarvan de bacheloropleiding Docent Muziek deel uitmaakt. Naast deze twee faculteiten kent de hogeschool tevens twee interfaculteiten, ArtScience en de School voor Jong Talent. Via een gemeenschappelijke regeling met de Universiteit Leiden geeft de Hogeschool der Kunsten Den Haag bovendien vorm aan de Academie der Kunsten/Academy of Creative and Performing Arts (ACPA). Binnen ACPA ontwikkelen de hogeschool en de universiteit wederzijds onderwijs en (promotie)onderzoek.

De missie van de hogeschool luidt: ‘Kunst is van onschatbare waarde, zowel intrinsiek als voor een leefbare wereld. De Hogeschool der Kunsten draagt daaraan bij door kunstenaars op te leiden die een inspirerende en leidende rol kunnen spelen in de creatie, ontwikkeling, uitvoering en innovatie van de kunsten in een internationale context.’ In lijn met deze hogeschoolbrede missie stelt het KC zich ten doel om jonge talenten de hoogste artistieke, technische/ambachtelijke vaardigheid en veelzijdigheid bij te brengen om te kunnen functioneren in de veeleisende en voortdurend veranderende beroepsomgeving. Het KC presenteert zich daartoe als centrum voor onderwijs, onderzoek en productie. Het streeft ernaar om muziek- en dansonderwijs op het hoogste niveau aan te bieden. Hierbij spelen onderzoek en reflectie een steeds belangrijkere rol in alle bachelor- en masteropleidingen. De onderwijsactiviteiten, de ambachtelijke vaardigheden en het onderzoek beogen te leiden tot de productie en presentatie van muziek- en dansuitvoeringen¹.

De opleiding

De bacheloropleiding Docent Muziek maakt binnen het KC onderdeel uit van de afdeling Muziek Educatie. Vanuit deze afdeling worden tevens het verplichte educatieprogramma voor de bacheloropleiding Muziek (*Educational Skills*), de Minor Educatie, de masterstudierichting ‘The Musician Educator’ en de masterstudierichting ‘Music Education According to the Kodály concept’ verzorgd. De opleiding Docent Muziek beoogt studenten op te leiden om als musicus voor de klas of groep te staan. De opleiding legt hierbij sterk de nadruk op het muzikantschap van haar studenten, op verbinding en op reflectie (zie verder Standaard 1). Het diploma van de opleiding voorziet in een ongedeelde en ongegradeerde diploma docent muziek, waarmee lesgegeven mag worden in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs, het mbo en het buitenschoolse muziekeducatieve veld. De opleiding is Nederlandstalig en wordt in drie verschillende vormen aangeboden:

1. De Bachelor Docent Muziek (240 EC, vier jaar);
2. De opleiding Docent Muziek Verkort (120 EC, twee jaar), bedoeld voor musici die al een bacheloropleiding Muziek hebben afgerond;
3. Docent Muziek Zij-instroom. Deze opleiding betreft contractonderwijs en biedt de mogelijkheid om vanuit de praktijk een certificaat te behalen dat dezelfde bevoegdheid geeft als een diploma Bachelor Docent Muziek.

Alleen de Bachelor Docent Muziek en de opleiding Docent Muziek Verkort maken onderdeel uit van de onderhavige opleidingsbeoordeling. De opleiding Docent Muziek Zij-instroom maakt geen onderdeel uit van deze beoordeling, omdat het contractonderwijs betreft.

¹ Bron: Zelfevaluatierapport Bachelor Docent Muziek Koninklijk Conservatorium, mei 2022, p. 10

In 2018-2019 heeft de opleiding, als gevolg van de invoering van het nieuwe landelijke opleidingsprofiel voor kunstvakdocentenopleidingen in 2018 (zie standaard 1), de aanbevelingen van het vorige visitatiepanel (2016) en het voornemen tot samenwerking met de opleiding Docent Muziek van Codarts in Rotterdam haar curriculum hervormd. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het vorige curriculum zijn meer aandacht voor het primair onderwijs en het buitenschoolse werkveld, en meer vakken gericht op ondernemerschap en onderzoek. Daarnaast is de keuzeruimte voor studenten uitgebreid en is er in het vernieuwde curriculum meer aandacht voor CKV en kunst algemeen.

De samenwerking met de opleiding Docent Muziek van Codarts krijgt vorm door een vrijwel gelijk curriculum van beide opleidingen voor studiejaar 1 en 2, het jaarlijks gezamenlijk verzorgen van een verdiepingsweek en de toegang over en weer van studenten van beide instellingen tot keuzevakken.

Ten tijde van de visitatie was de opleiding daarnaast bezig om in samenwerking met de Universiteit Leiden een academische variant van de opleiding Docent Muziek te ontwikkelen.

Recentelijk is het KC, en dus ook de bacheloropleiding Docent Muziek, verhuisd naar Amare, het Cultuurhuis van Den Haag.

De procedure

De beoordeling verliep volgens de procedure en standaarden van het NVAO Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland (d.d. september 2018) voor de beperkte opleidingsbeoordeling. Het visitatiebezoek vond plaats op 30 en 31 mei 2022 op de locatie van de opleiding.

Vorbereiding

De Hogeschool der Kunsten Den Haag, Koninklijk Conservatorium heeft ten behoeve van de her-accreditatie van de opleiding een onafhankelijk en ter zake kundig visitatiepanel samengesteld en opdracht gegeven de onderhavige visitatie uit te voeren. Het visitatiepanel is voorafgaande aan de beoordeling goedgekeurd door de NVAO.

Vertegenwoordigers van de opleiding stelden voor het visitatiebezoek een bezoekprogramma op in overleg met de secretaris van het panel (zie bijlage 2). Voor elke gespreksronde werden representatieve gesprekspartners geselecteerd. Tevens werd bepaald dat het ontwikkelgesprek zou plaatsvinden op een later moment na afloop van het bezoek. Op basis van dit gesprek zal een apart ontwikkelverslag worden gemaakt.

In de aanloop naar de visitatie stuurde de opleiding een overzicht van afgestudeerden van de opleiding over de afgelopen twee studie jaren (september 2019-september 2021). Uit deze lijst selecteerde de panelvoorzitter in samenspraak met de secretaris 15 afstudeerdossiers. Daarbij hield hij rekening met de spreiding van de eindcijfers, de beoordelaars, de verschillende afstudeerprofielen en de beide te beoordelen opleidingsvormen (reguliere vierjarige bacheloropleiding en verkorte tweejarige opleiding). Voorafgaand aan het bezoek stelde de opleiding de geselecteerde afstudeerdossiers met bijbehorende beoordelingsformulieren alsook overige documentatie beschikbaar aan het panel. Ook zond de opleiding het panel het zelfevaluatierapport en aanvullende stukken toe (zie bijlage 3).

De secretaris instrueerde de panelvoorzitter over diens rol binnen de visitatie en informeerde het panel over de van toepassing zijnde beoordelingskaders, de werkwijze en de planning van de visitatie en de rapportage.

Voorafgaande aan de visitatie bestudeerden de panelleden de ontvangen informatie en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden. Kort voor de visitatie hield het panel een eerste

vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van het zelfevaluatie-rapport, de overige documenten, de bestudeerde eindwerken en de taakverdeling ter sprake kwamen.

Bezoek

Het visitatiebezoek startte met een tweede voorbereidend paneloverleg. Vervolgens sprak het panel met verschillende vertegenwoordigers van de opleiding en het werkveld (zie bijlage 3). Ook woonde het panel een showcase van de opleiding en twee eindrecitals van studenten bij, alsmede het daaropvolgende beoordelingsoverleg van de commissie der examinatoren. Het panel heeft op deze wijze een goed beeld gekregen van de kwaliteit van de opleiding. Het panel bood studenten en docenten tevens de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt. Het panel beëindigde de visitatie met een intern beoordelingsoverleg, waarin het de voorlopige bevindingen formuleerde. Het panel heeft zich bij de beoordeling van de opleiding expliciet georiënteerd op het cluster waarin deze opleiding is geplaatst. Dit is met het volledige panel gedaan, zowel tijdens de voorbereidende overleggen, de interne paneloverleggen gedurende de visitatie als bij het beoordelingsoverleg. De hiertoe benodigde kennis was aanwezig in (een deel van) het panel via de dakpanconstructie in de panelsamenstelling. De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd. Ter afsluiting van de visitatie gaf het panel een publieke mondelinge toelichting, waarin de voorlopige indrukken, algemene observaties, conclusies en suggesties voor ontwikkelpunten van het panel werden gepresenteerd.

Rapport

De secretaris stelde een conceptrapport op waarin zij de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel formuleerde. Dit conceptrapport is vervolgens door de panelleden bekeken en van feedback voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de secretaris het rapport naar de Hogeschool der Kunsten Den Haag, Koninklijk Conservatorium met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De secretaris paste de feitelijke onjuistheden in het rapport aan op aanwijzing van de panelvoorzitter. Vervolgens stelde het panel het rapport vast en stuurde de secretaris het naar de Hogeschool der Kunsten Den Haag, Koninklijk Conservatorium.

Op initiatief van de opleiding zal op 10 oktober 2022 een ontwikkelgesprek plaatsvinden. De resultaten van dit ontwikkelgesprek hebben geen invloed op de in dit rapport weergegeven beoordeling.

Beschrijving van de beoordelingsstandaarden

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

De bacheloropleiding Docent Muziek leidt studenten op voor het geven van muziekonderwijs, culturele kunstzinnige vorming (CKV) en het verzorgen van het schoolvak kunst algemeen. De opleiding bereidt haar studenten voor op een breed beroepenveld, dat zowel binnenschoolse en buitenschoolse activiteiten omvat, alsmede actieve cultuurparticipatie. Afgestudeerden zijn startbekwaam voor zowel het primair onderwijs als voor het eerste- en tweedegraadsgebied. Naast de daarvoor benodigde muzikale, theoretische en onderwijskundige kennis en vaardigheden hebben zij tevens kennis, inzicht en vaardigheden verworven op het gebied van ondernemerschap.

De opleiding profileert zich door een grote nadruk op het ambachtelijk-muzikale en artistieke. Het is de visie van de opleiding dat afgestudeerden *als musicus* voor de klas of groep staan: de professionele artistieke mentaliteit is de voedingsbodem van waaruit studenten als muziekdocent gaan werken. Het landschap van cultuur- en muziekeducatie is aan voortdurende verandering onderhevig en wordt steeds breder en meer divers. Onafhankelijk van waar afgestudeerden in dit brede beroepenveld terecht komen, dienen zij in de ogen van de opleiding te allen tijde te kunnen terugvallen op een rijke muzikale en artistieke basis en in staat te zijn muzikale beslissingen te nemen ten behoeve van muziekeducatieve activiteiten. Muzikale groei, ontwikkeling van het vakmanschap en de ontwikkeling van een professionele artistieke mentaliteit zijn dan ook belangrijke speerpunten van de opleiding. De focus op de artistieke ontwikkeling komt onder andere tot uiting in de grote aandacht voor het hoofdinstrument gedurende de gehele opleiding, uitmondend in een afsluitend openbaar recital (zie standaarden 3 en 4).

Naast de focus op het muzikantschap kenmerkt de opleiding zich tevens door aandacht voor het ontwikkelen van verbindend vermogen (hoe mensen aan jezelf, aan elkaar en aan gezamenlijke muzikale opdrachten te verbinden) en reflectie op de eigen ontwikkeling vanuit de gedachte dat een muziekdocent de professionele plicht heeft zich altijd te blijven ontwikkelen. Binnen de opleiding is er daarnaast veel ruimte voor maatwerk (zie verder Standaard 2). Het panel apprecieert de uitgesproken eigen signatuur van de opleiding.

Als lid van het landelijke netwerk van hbo-kunstvakdocentenopleidingen in Nederland (KVDO) sluit de bacheloropleiding Docent Muziek aan bij het vernieuwde opleidingsprofiel van het KVDO (2018), dat samen met het werkveld tot stand is gekomen. Het profiel bestaat uit vijf competenties die de beoogde leerresultaten van de (reguliere vierjarige bachelor- én verkorte) opleiding vormen:

1. Artistiek competent,
2. Pedagogisch-didactisch competent,
3. Interpersoonlijk competent,
4. Omgevingsgericht competent,
5. Kritisch-reflectief en onderzoekend competent.

Voor elk van deze vijf competenties zijn gedragsindicatoren geformuleerd. Deze doen zowel recht aan het binnenschoolse als het buitenschoolse werkveld. Het landelijke opleidingsprofiel en de beoogde leerresultaten (competenties) zijn afgestemd met de Kennisbasis Docent Muziek (2012), de Kennisbasis Kunsttheoretische, -historische en -beschouwelijke vakken en gerelateerd aan de bekwaamheidseisen van de Onderwijscoöperatie. Daarnaast zijn het opleidingsprofiel en de beoogde leerresultaten (competenties) afgestemd op nationale en internationale kaders voor eindkwalificaties op bachelorniveau: de Dublin descriptor en het Europese en Nederlandse Kwalificatieraamwerk. De beoogde leerresultaten zijn opgenomen in bijlage 3.

Uit het Curriculum Handboek Docent Muziek 2021-2022 blijkt dat de opleiding tevens werkt met 'Beoordelingscriteria Praktijkexamens Muziek'. Het betreft hier vier domeinen: vaktechnische vaardigheden, artistieke vaardigheden, performance vaardigheden en ondernemersvaardigheden. Voor elk van deze domeinen zijn eigen opleidingscompetenties en eindkwalificaties gedefinieerd. Het was voor het panel niet geheel duidelijk hoe deze beoordelingscriteria/domeinen precies samenhangen met de beoogde leerresultaten (landelijke competentieset) van de opleiding. Tijdens de visitatie vertelde het management het panel dat deze beoordelingscriteria/domeinen afkomstig zijn van de bacheloropleiding Muziek en als een aanvullende set worden gehanteerd naast de landelijke competentieset Docent Muziek om beter invulling te kunnen geven aan het artistieke profiel van de opleiding. Het panel heeft hier alle begrip voor en is positief over de wens van de opleiding om te sturen op haar eigen signatuur. Wel vindt het panel het, met het oog op de transparantie en eenduidigheid van de beoogde leerresultaten, onwenselijk om zonder nadere onderbouwing en geheel losstaand van de landelijke competentieset Docent Muziek ook criteria te hanteren die voortkomen uit de competentieset van een andere opleiding. Het landelijke competentieprofiel laat nadrukkelijk ruimte voor een opleidings specifieke inkleuring van de competentieset. Daarom adviseert het panel de opleiding om de criteria die afkomstig zijn van de bacheloropleiding Muziek expliciet en onderbouwd te relateren aan de competentieset Docent Muziek, in de vorm van een nadere uitwerking van deze competentieset voor specifiek het aspect muzikantschap. Op deze wijze kan de opleiding overtuigend aantonen dat en hoe zij haar eigen profiel concreet handen en voeten heeft gegeven in haar beoogde leerresultaten (competenties). Bovendien ontstaat zo in de ogen van het panel een consequente en degelijke basis waarop de leerdoelen van de programmaonderdelen en de toetsing kunnen worden gestoeld.

Het panel stelt op grond van de verschillende gesprekken tijdens de visitatie en de informatie in de zelfevaluatie tot zijn tevredenheid vast dat de opleiding goed is aangehaakt bij actuele ontwikkelingen in het werkveld en in het vakgebied. Zij onderhoudt nauwe contacten met het werkveld, onder meer via frequent overleg met instellingen als Kunst Onderwijs Organisatie (KOO), Cultuurschakel Den Haag, Kunstgebouw, de PABO's van Den Haag, maar ook via de stage-mentoren, alumni, en via de docenten die tevens in de beroepspraktijk werken. De recente verhuizing naar Amare biedt de opleiding bovendien extra kansen en mogelijkheden voor samenwerking met het buitenschoolse werkveld, hetgeen het panel veelbelovend vindt. Daarnaast is de opleiding actief in verschillende gremia op nationaal niveau (bijv. jaarlijkse *peer review* over de competenties vanuit Overleg Opleidingshoofden Docent Muziek (O2DM), KVDO, het inmiddels afgeronde Curriculum.nu) en ook op internationaal niveau, via het voorzitterschap en deelname in het bestuur van de European Association for Music Schools (EAS).

Overwegingen

Het panel heeft waardering voor het sterk ontwikkelde eigen profiel van de opleiding, dat zich kenmerkt door een grote nadruk op het ambachtelijk-muzikale en artistieke, het ontwikkelen van verbindend vermogen, reflectie op de eigen ontwikkeling en aandacht voor maatwerk. De opleiding sluit aan bij het opleidingsprofiel voor hbo-kunstvakdocenten van het landelijke netwerk KVDO (2018) en hanteert de competentieset en de bijbehorende gedragsindicatoren van dit landelijke opleidingsprofiel als haar beoogde leerresultaten. Het panel is dan ook van oordeel dat de beoogde leerresultaten passend zijn voor het domein (kunstvakdocent)

en aansluiten bij het bachelorniveau en de praktijkgerichte oriëntatie van de opleiding. Naast en losstaand van de competentieset Docent Muziek hanteert de opleiding voor het artistiek-ambachtelijke deel van de opleiding een set criteria die afkomstig is van de bacheloropleiding Muziek. Met het oog op de transparantie en eenduidigheid van de beoogde leerresultaten vindt het panel dit niet gelukkig. Het panel adviseert de opleiding deze set criteria bij wijze van nadere uitwerking van het aspect Muzikantschap te integreren binnen de landelijke competentieset Docent Muziek. Dit zal in de ogen van het panel bijdragen aan een meer consequente en degelijke basis waarop de leerdoelen van de programmaonderdelen en de toetsing kunnen worden gestoeld. Tegelijkertijd kan de opleiding hiermee haar eigen specifieke profiel binnen de beoogde leerresultaten (competenties) zichtbaar maken. Het panel is van oordeel dat de opleiding goed is aangehaakt bij actuele ontwikkelingen in het werkveld en in het (internationale) vakgebied.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 1 voldoet.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Curriculum: opzet en inhoud

De opleiding heeft vanaf studiejaar 2018-2019 haar curriculum hervormd. Het vernieuwde curriculum van de reguliere vierjarige bacheloropleiding (zie overzicht in bijlage 4) omvat 240 EC en is opgebouwd uit een propedeuse (jaar 1), een hoofdfase (jaar 2 en 3) en een afstudeerfase (jaar 4). De propedeuse legt de basis voor de rest van de studie en heeft daarnaast een duidelijk oriënterende functie. Studenten maken kennis met de verschillende facetten van het beroep Docent Muziek. De propedeuse wordt afgesloten met een reflectiedocument ('Kan ik het, ken ik het, wil ik het?'). Daarin beschrijven studenten hun visie op het beroep van Docent Muziek en verklaren zij zich vaardig om te kunnen starten in de hoofdfase. In de hoofdfase breiden studenten hun kennis en vaardigheden vervolgens uit en ontwikkelen zij zich verder tot muziekdocent. De artistieke vaardigheden worden ontwikkeld tot het niveau dat studenten met een klas of groep vaardig kunnen musiceren, studenten bouwen de benodigde muziektheoretische kennis op en verwerven de benodigde pedagogische en didactische vaardigheden. Zij leren lessen te ontwerpen en te geven en op de juiste wijze om te gaan met de doelgroep. Via 10 EC aan KC-brede of opleidingsgebonden keuzevakruimte kunnen studenten zich verdiepen of verbreden. Tijdens de hoofdfase werken studenten bovendien aan de ontwikkeling van relevante kennis en vaardigheden op het gebied van ondernemerschap. Net als de propedeuse wordt ook de hoofdfase afgesloten met een reflectiedocument, het zogenaamde Visiedocument. Hierin blikken studenten terug op hun reflectiedocument van eind jaar 1 en maken zij een onderbouwde keuze voor één van de vier profielen waarin zij zich in de afstudeerfase zullen specialiseren.

Studenten kunnen kiezen voor de afstudeerprofielen primair onderwijs, voortgezet onderwijs -onderbouw, voortgezet onderwijs – bovenbouw, en buitenschoolse muziekeducatie. Elk profiel heeft een eigen vakkenpakket (30 EC) dat bestaat uit de onderdelen onderwijspedagogiek, de stage, een onderzoek en een keuzevak dat gelieerd is aan het gekozen profiel. Naast het profielspecifieke deel volgen studenten in de afstudeerfase ook een algemeen deel (30 EC) dat bestaat uit praktijkgerichte artistieke onderdelen (primair instrument, pianopracticum en koor), ondernemerschap, projecten en keuzevakken. Studenten ronden de opleiding af met een profielstage(verslag), een onderzoeksverslag/eindpresentatie en een openbaar

eindrecital (zie verder standaard 3 en 4). Binnen het profielstageverslag maakt reflectie ook van de afstudeerfase weer onderdeel uit. Studenten reflecteren op de stage zelf, maar ook op het Visiedocument van einde jaar 3.

De inhoud van het curriculum is onder te verdelen in grofweg vier domeinen:

1. Het artistieke domein bevat vakken en projecten (zie hieronder) die dienen om musiceervaardigheden te trainen (spelen op het primair instrument, piano, gitaar, drums, zingen, dirigeren, componeren) en muzikaliteit en artistieke vermogens verder te ontwikkelen. Deze vakken en projecten bieden een breed repertoire;
2. Het theoretische domein bevat vakken die bouwen aan kennis, inzicht en vaardigheden in de theorie van muziek. Hierbij komen muziek-, kunst- en cultuurhistorische aspecten en muziektheoretische aspecten aan bod. De vaardigheden betreffen analytisch vermogen en solfège;
3. Het onderwijskundige domein bevat de vakken die direct verbonden zijn aan het docentschap. Het betreft vakken waarin kennis en inzicht worden verworven op het gebied van pedagogiek en het onderwijsleerproces. Studenten leren lesmaterialen te maken en te presenteren en voeren opdrachten uit tijdens de stages (zie hieronder);
4. Het ondernemende domein, tenslotte, bestaat uit vakken die kennis, inzicht en vaardigheden bieden op het gebied van ondernemerschap in brede zin.

Stages vormen het hart van de opleiding. Tijdens de stages komt het geleerde binnen de verschillende domeinen (muzikaal ambacht, methodisch/didactische en pedagogische kennis en vaardigheden) bij elkaar en wordt de verworven theoretische kennis in praktijk gebracht. Studenten oefenen tijdens de stages (aspecten van) hun toekomstige beroep en ontwikkelen zo hun competenties. Studenten lopen in elk studiejaar stage, waarbij de focus van de stage per studiejaar verschilt. Studenten lopen stages in verschillende onderwijstypen, waardoor de voor die onderwijsvormen specifieke vaardigheden worden geoefend. Daarbij laten de stages een mooie, geleidelijke opbouw in moeilijkheidsgraad en zelfstandigheid zien. In jaar 1 heeft de stage vooral een oriënterend karakter. Studenten lopen verschillende korte stages in zowel het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs als in het buitenschoolse werkveld en maken zo kennis met de volle breedte van de beroepspraktijk. Studenten doen onder andere ervaring op met elementaire didactische vaardigheden en het inzetten van hun eigen instrument in de klas/groep. In jaar 2 richt de stage zich op het ontwikkelen van basisvaardigheden in het klassikaal lesgeven. Daarbij gaat het om zowel onderwijskundig en pedagogisch handelen als om muzikaal didactische en methodische vaardigheden (o.a. lesgeven aan de hand van een plan, een lessenserie rondom Ritme, Melodie of Vorm & Structuur uitvoeren, verschillende muzikale werkvormen hanteren, omgaan met didactisch/methodisch materiaal). Studenten werken in dit jaar twee periodes in de onderbouw van het voortgezet onderwijs en een kortere periode in de bovenbouw van het primair onderwijs. In jaar 3 vindt tijdens de stages een geleidelijke transitie plaats waarbij studenten eerst nog assisteren in de lessen van de vakdocent, maar vervolgens steeds grotere delen van de lessen overnemen. Studenten maken lesvoorbereidingen en gebruiken deze als basis voor hun lessen. Studenten lopen stage in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs en in de onder- en middenbouw van het primair onderwijs. Tijdens de stage in het voortgezet onderwijs werken studenten bij de docent Methodiek voortgezet onderwijs bovenbouw in de eigen praktijk volgens het principe Didactiek op de Werkvloer. Tijdens de stage in het primair onderwijs maken studenten onder andere een lessenserie over een componist en geven zij hier lessen over. In jaar 4, tenslotte, lopen studenten een uitgebreide stage binnen het door henzelf gekozen profiel. Deze profielstage vormt tevens de afsluitende stage. Tijdens de profielstage functioneren studenten verregaand zelfstandig in hun toekomstige beroepspraktijk en werken zij met alle aspecten van het muziekdocentschap. Na succesvolle afronding van de profielstage zijn studenten competent voor de lespraktijk.

Tot en met jaar 3 vindt jaarlijks een zogenaamde verdiepingsweek plaats, in jaar 1 en 2 samen met de studenten van Codarts. Tijdens deze week staat verdieping vanuit de reguliere vakken centraal en leren studenten vaardigheden op het gebied van reflectie, onderzoek en kunstbeschouwing. Elk jaar heeft een eigen focus. In jaar 1 richt deze week zich op een eerste kennismaking met onderzoek, waarbij studenten in groepjes werken aan een onderzoeksvraag en afsluitende presentatie. In jaar 2 richt deze week zich op verdieping op het creatieve vlak (bijv. improviseren vanuit het primair instrument). In jaar 3 brengt de verdiepingsweek studenten in aanraking met andere kunst disciplines, zoals beeldende kunst en poëzie.

Het panel heeft grote waardering voor de bijzondere projecten die eveneens onderdeel uitmaken van het programma. Het betreft projecten die in elk studiejaar terugkomen en waarin studenten over de jaargroepen heen samenwerken: de Cultreis, The Case en de Koorweek. De cultreis is een jaarlijks terugkerend project waaraan studenten van alle jaargroepen deelnemen. In het kader van het vakgebied CKV gaan studenten een week op reis naar een culturele bestemming. Studenten van jaar 3 en 4 hebben de taak deze Cultreis te organiseren en een breed cultureel programma op te zetten met workshops, voorstellingen, bezichtigingen en opdrachten. Daarbij staat steeds één kunst discipline (naast muziek) centraal. Zij leren hiermee een grootschalige culturele gebeurtenis te organiseren (zowel inhoudelijk, financieel als logistiek) en op te treden als cultureel makelaar. Studenten uit de eerste twee studie jaren doen bij de Cultreis verschillende culturele ervaringen op en krijgen inzicht in het vak CKV en leren opdrachten te ontwerpen voor CKV disciplines.

Een ander jaarlijks terugkerend project is The Case. Ook bij dit project zijn alle jaargroepen betrokken. Studenten doorlopen hierbij het proces van ontwerpen, plannen en uitvoeren van een muziektheaterproductie. Zij ontwikkelen ideeën voor repertoire, arrangeren, componeren en repeteren deels zelfstandig en deels onder leiding van een regisseur. Zij werken hierbij samen met studenten van de afdeling Art of Sound van het KC, die verantwoordelijk zijn voor het geluid. Tenslotte is er nog het koorweekproject. Vanuit het afdelingsbrede Docent Muziek Koor, dat elke maandagochtend repeteert, wordt jaarlijks in de week voor Kerst een concert georganiseerd op een sociaal maatschappelijke locatie. Om studenten nog meer te laten oefenen om zich als musicus te presenteren, wordt daarnaast nog de jaarlijkse Avond van het Lied georganiseerd. Alle studenten zingen tijdens die avond een lied waarbij zij zichzelf begeleiden op de piano.

Het curriculum van de *verkorte* opleiding omvat 120 EC en kent een andere opbouw en deels andere inhoud dan dat van de reguliere vierjarige opleiding (overzicht in bijlage 4). Aangezien uitsluitend studenten met een bachelordiploma Muziek toelaatbaar zijn tot de verkorte opleiding (zie Begeleiding en studeerbaarheid), ligt de focus van het curriculum vooral op de ontwikkeling van de kennis en vaardigheden die specifiek zijn voor het docentschap Muziek. Deze studenten hebben immers al de nodige muziektheoretische kennis verworven en een ruime artistiek muzikale ontwikkeling doorgemaakt, maar missen nog de benodigde pedagogische en didactische kennis en vaardigheden, bepaalde onderzoeksvaardigheden alsmede praktijkervaring. Verdeeld over vier modules per jaar richt het curriculum van de verkorte opleiding zich daarom op onderwijspedagogiek, methodiek, stages en praktische vakken als liedbegeleiding en arrangeren voor heterogene ensembles/bands. Gezien de specifieke doelgroep vormen de projecten The Case en de Koorweek geen onderdeel van het verkorte curriculum. De Cultreis daarentegen wel, waarbij studenten dezelfde taken en leerdoelen hebben als de derde- en vierdejaarsstudenten van de reguliere vierjarige opleiding. Net als het vierjarige curriculum, start ook het curriculum van de verkorte opleiding vanuit een brede, inleidende basis (module 1) en mondt het uiteindelijk uit in een afstudeerprofielkeuze en een vergelijkbaar afstudeertraject. Met het oog op de doelgroep maakt het openbare eindrecital daarentegen geen onderdeel uit van het afstudeertraject van de studenten van de verkorte opleiding.

In de afgelopen jaren heeft de opleiding veel werk gestoken in de ontwikkeling van curriculumhandboeken waarin uitgebreide vakbeschrijvingen zijn opgenomen. Het panel heeft het Curriculum handboek Docent

Muziek 2021-2022 voor de reguliere vierjarige opleiding en het Curriculum handboek Docent Muziek 2021-2022 voor de verkorte opleiding bestudeerd en stelt vast dat beide curricula inhoudelijk up-to-date zijn en de beoogde leerresultaten afdekken. De vakbeschrijvingen in het curriculumhandboek voor de reguliere vierjarige bacheloropleiding verschaffen informatie over de competenties (beoogde leerresultaten) waaraan het betreffende vak werkt en bevatten tevens de leerdoelen van het vak. De vakbeschrijvingen in het curriculumhandboek voor de *verkorte* opleiding bevatten wel de leerdoelen, maar geen informatie over de competenties waaraan elk vak werkt. Op grond van de vakbeschrijvingen is het panel er echter ook voor de *verkorte* opleiding van overtuigd dat het curriculum van 2021-2022 de beoogde leerresultaten voldoende afdekt. Bovendien constateert het panel dat in het nieuwe curriculumhandboek Docent Muziek verkort 2022-2023 de competenties waaraan elk vak bouwt, wel worden genoemd. Het panel acht het raadzaam om in beide curriculumhandboeken de koppeling tussen de leerdoelen (en daarmee de toetsing) en de competenties nog transparanter te maken door per leerdoel aan te geven aan welke specifieke competentie het bijdraagt. Het panel vindt dit belangrijk, omdat een duidelijke koppeling van leerdoelen aan competenties bijdraagt aan de transparantie ten aanzien van de dekking van de competenties en bovendien informatie verschaft over hoe het programma precies aan de competenties bouwt (*curriculum mapping*). Ten aanzien van de formuleringen van de leerdoelen merkt het panel nog op dat deze in de curriculumhandboeken voor beide opleidingsvormen soms nog meer aangescherpt kunnen worden naar concreet, toetsbaar gedrag. In dit verband zou de opleiding nog kunnen overwegen om de competenties uit te werken naar niveaus voor de verschillende studie jaren. De leerdoelen kunnen dan vervolgens gemakkelijk worden aangehaakt aan de niveaubeschrijvingen van de voor het vak relevante competenties. Tevens kan zo ook de opbouw van de competenties gedurende de opleiding beter zichtbaar gemaakt worden.

Het panel vindt dat de opleiding haar studenten een mooi, rijk programma aanbiedt met in de reguliere vierjarige bacheloropleiding veel aandacht voor de artistiek-ambachtelijke kant van het vak. Het panel is tevreden over de stappen die de opleiding mede naar aanleiding van het advies van het vorige visitatiepanel heeft gezet en nog steeds zet om cultureel ondernemerschap in de curricula van beide opleidingsvormen sterker te benadrukken. Het panel merkt op dat de aandacht voor speciaal onderwijs en passend onderwijs nog beperkt is. Het panel adviseert de opleiding om de mogelijkheden te onderzoeken om hieraan meer aandacht te geven. Zo zou het wellicht een optie kunnen zijn om een gemeenschappelijk keuzevak te ontwikkelen binnen het samenwerkingsverband met Codarts.

Het curriculum van zowel de reguliere vierjarige bachelor als de verkorte opleiding kent een heldere opzet en een mooie geleidelijke opbouw. Het *verkorte* curriculum vertoont een adequate samenhang. Voor wat betreft het reguliere vierjarige curriculum heeft het panel tijdens de visitatie vernomen dat de opleiding de afgelopen jaren heeft ingezet op het vergroten van de samenhang. Overlap tussen vakken zijn in kaart gebracht en waar mogelijk sluiten vakken bij elkaar aan (bijv. het uitwerken van een refrein in Sibelius bij het vak Praktisch schrijven, dat dan weer in praktijkopdrachten van het vak Methodiek wordt toegepast), waardoor de horizontale samenhang duidelijk is verbeterd. Dit werd tijdens de visitatie ook bevestigd door de studenten. Zij merken dat zij hierdoor worden ontlast. Het panel complimenteert de opleiding met deze ontwikkeling en moedigt haar aan om op deze weg door te gaan.

Het panel adviseert de opleiding om tevens de verticale samenhang (leerlijnen) goed in het oog te houden. Het panel doelt hierbij dan met name op de onderzoeksleerlijn (zie verder hieronder) en het vak methodiek in jaar 4. Het panel stelt vast dat studenten in jaar 4 geen methodiek meer krijgen. Tijdens de visitatie vertelden de studenten en het management het panel dat studenten in dat jaar wel intervisie hebben, waarin methodiek ook aan bod komt. Deze intervisie vindt plaats in gemengde groepen van studenten met verschillende afstudeerprofielen. Het panel is van mening dat een degelijke, profielspecifieke ondersteuning op het gebied van onderwijsmethodiek juist ook tijdens de profielstage belangrijk is. Het management vertelde het panel dat de opleiding in het verleden wel een vak had met profielspecifieke methodiek, maar

dat dit vak nu als vast onderdeel is weggevallen om tijd vrij te maken in het curriculum voor andere onderdelen. Binnen de keuzevakruimte bestaat nog wel de mogelijkheid tot verdere verdieping in profielgebonden methodiek. Het panel heeft begrip voor de worsteling van de opleiding om alle verplichte inhoudelijke onderdelen een plek te geven in het curriculum. Niettemin adviseert het panel de opleiding te zoeken naar mogelijkheden om toch meer profielspecifieke aandacht voor methodiek voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs onderbouw, voortgezet onderwijs bovenbouw en buitenschoolse muziekeducatie op te nemen in het reguliere programma van jaar 4. Gedacht zou bijvoorbeeld kunnen worden aan het profielspecifiek organiseren van de intervisie. Hiermee zouden de profielen tevens beter in het programma zichtbaar worden.

Het panel is zeer positief over de goede verbinding van theorie en praktijk. Op grond van de gesprekken tijdens de visitatie en de aangeleverde documentatie is het panel van mening dat er een goede koppeling is tussen het onderwijs op de opleiding en het praktijkleren tijdens de stages. De stages worden vanuit de onderwijspedagogiek- en de methodiek-/didactieklessen ondersteund, bijvoorbeeld door het oefenen van praktische vaardigheden, het voorbereiden van stageopdrachten, het ontwerpen van (delen van) lessen en het uitvoeren van lesobservaties. Afgezien van de stages, spelen ook de projecten een belangrijke rol bij het leggen van de link met de praktijk. Daarbij speelt in de ogen van het panel niet alleen het inhoudelijke aspect een rol, maar zeker ook het feit dat de samenwerking bij deze projecten het verbindend vermogen van studenten stimuleert, hetgeen het panel essentieel acht voor het toekomstig beroep. Daarbij dragen de projecten bij aan de saamhorigheid en goede sfeer binnen de opleiding. Verder heeft het panel waardering voor de relatief grote aandacht voor reflectie binnen het programma. Het panel refereert daarbij niet alleen aan de reflectiedocumenten die studenten aan het einde van elk studiejaar schrijven. Andere voorbeelden van hoe reflectie binnen de opleiding aandacht krijgt zijn onder meer de reflecties van studenten op de voortgang van de instrumentale les (primaire instrument) naar aanleiding van de feedback die de docent twee keer per jaar geeft, en de evaluatie en reflectie op het eigen handelen en de eigen professionele ontwikkeling die een stelselmatig onderdeel vormen van de stages.

Het vorige visitatiepanel adviseerde de opleiding om door te gaan met de inbedding van onderzoeksvaardigheden in het curriculum en daarbij de nadruk te leggen op een systematische aanpak van vraagstukken die zich in de beroepspraktijk voordoen. Het panel vindt het positief dat studenten praktijkgericht onderzoek doen. Op grond van de bestudeerde documentatie, de gesprekken tijdens de visitatie met het management, docenten en studenten en de bevindingen van het panel ten aanzien van de onderzoeksverslagen (zie standaard 4), is het panel wel van mening dat de opleiding erbij gebaat zou zijn als zij onderzoek(svaardigheden) nog steviger aanzet doorheen het gehele curriculum van de reguliere vierjarige bacheloropleiding. Aan onderzoek(svaardigheden) wordt ten tijde van de visitatie in jaar 1 basaal aandacht besteed binnen de verdiepingsweek met Codarts en bij Onderwijspedagogiek en in jaar 2 zijn onderzoeksgelateerde opdrachten verweven in de methodieklessen (bijv. het schrijven van een kort verslag naar aanleiding van het lezen van literatuur). In jaar 3 wordt in het reguliere curriculum geen aandacht besteed aan onderzoek(svaardigheden), maar worden onderzoeksvaardigheden als keuzevak aangeboden. Aan het begin van jaar 4 wordt binnen de vakken Onderwijspedagogiek en Onderzoek nadrukkelijk aandacht besteed aan het doen van onderzoek en de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden. Het panel is van oordeel dat substantiële aandacht voor onderzoeksvaardigheden hiermee te laat op gang komt en meent het effect hiervan te zien in de kwaliteit van de onderzoeksverslagen (eindwerken, zie standaard 4). Ook vindt het panel de onderbreking van de onderzoeksleerlijn in jaar 3 onwenselijk. Een dergelijke onderbreking werkt het wegzakken van opgedane kennis en vaardigheden immers in de hand. Om beter zicht te krijgen op hoe de opleiding precies tegenover onderzoek staat, heeft het panel tijdens de visitatie met de docenten gesproken over de visie op onderzoek. De docenten vertelden het panel dat deze zich vooral richt op het vermogen om kritisch te kijken naar het eigen handelen, m.a.w. een (zelf)reflectieve attitude. Het panel is van mening dat dit inderdaad een belangrijk onderdeel vormt van

het hbo-bachelorniveau. Echter, met het oog op de competenties (beoogde leerresultaten) van de opleiding en gezien het feit dat een onderzoeksverslag onderdeel uitmaakt van het eindexamen van de studenten, adviseert het panel de opleiding om deze visie te verbreden. Het panel adviseert de opleiding om de leerlijn onderzoek meer substantieel te maken en hierin meer nadruk te leggen op een geïntegreerde, methodische aanpak om zo het niveau van een reflectieve attitude te overstijgen. Daarbij zou dan tevens aandacht besteed kunnen worden aan het vergroten van de zichtbaarheid en herkenbaarheid van de onderzoekslernlijn voor studenten. Het panel geeft de opleiding in dit verband ter overweging mee de mogelijkheden te onderzoeken om gedurende de opleiding studenten bijvoorbeeld al kleinschalig *action research*, interventieonderzoek of ontwerponderzoek met een beperkt aantal specifieke onderzoeksinstrumenten te laten doen (qua omvang en inhoud afgestemd op het bachelorniveau). Dit zal in de ogen van het panel het onderzoekend vermogen verstevigen. Het panel is tevreden over de aandacht voor onderzoek(svaardigheden) in de *verkorte* opleiding.

Ten slotte complimenteert het panel de opleiding met de zichtbare groei in haar visie op muziek- en cultuurgeschiedenis in relatie tot kunst algemeen. Per studiejaar wordt de basis voor kunst algemeen steeds verder uitgebreid (o.a. in Muziek in Context 1 en Muziekgeschiedenis in jaar 2 en 3). Het panel geeft de opleiding nog ter overweging mee om in aanvulling op deze theoretische basis studenten ook lessen kunst algemeen in de praktijk te laten uitvoeren.

Onderwijsvormen en impact Corona

De opleiding hanteert werkvormen die in lijn zijn met de verschillende vakinhouden die onderling sterk variëren. De gemene deler is echter actieve participatie door studenten, zo stelt het panel vast. Voor methodiek en muziektheorie houdt dit bijvoorbeeld het praktisch toepassen van kennis en vaardigheden in, terwijl voor andere vakken veel inbreng van studenten verwacht wordt of er in werkgroepen wordt samengewerkt. Voorbeelden van onderwijsvormen zijn practica (zang, piano, drum, gitaar, ensemble), werkcolleges, individuele lessen, workshops, werkstukken, opdrachten zoals het maken van lessenseries, zelfstudie, stages. Bijzonder rijke werkvormen zijn daarnaast de bovengenoemde projecten Cultreis, The Case en de Koorweek, waarbij studenten tevens veel eigen inbreng hebben.

Toen de COVID-19-pandemie uitbrak, heeft de opleiding zich ingespannen om snel een digitale Teams-omgeving aan te maken om het onderwijs zoveel mogelijk online doorgang te laten vinden. Vanuit het KC werd zowel facilitaire als onderwijskundige ondersteuning voor docenten georganiseerd. Zo is er onder meer een coördinator *e-learning* aangesteld, werden er video *tutorials* ontwikkeld en overige informatie op het gebied van *e-learning* beschikbaar gesteld, en extra ondersteuning op het gebied van hardware geboden. Een en ander heeft tot gevolg gehad dat het hybride onderwijs een extra *boost* heeft gekregen en nu ook naast het fysieke onderwijs een eigen, vaste plaats heeft gekregen. Ook het werken met meer technologie vanuit muzikdidactiek wordt met name in de lessen voor het voortgezet onderwijs behouden en er zal zelfs een apart profielkeuzevak 'Muziek en technologie in het onderwijs' voor vierdejaarsstudenten worden ingevoerd met ingang van studiejaar 2022-2023. Het panel is hierover positief, ook omdat het aansluit bij de wensen die de studenten tijdens de visitatie op dit vlak uitten. Daarnaast is ook de Teams-omgeving als online tool tot tevredenheid van de studenten gehandhaafd.

Tijdens de visitatie vertelden studenten het panel dat zij grote waardering hebben voor hoe de opleiding tijdens de pandemie het onderwijs op aangepaste wijze heeft weten vorm te geven en zij prezen hun docenten voor hun inzet daarbij. Zij vertelden het panel dat docenten zich inspanden om individuele oplossingen te zoeken, zoals bijvoorbeeld het inrichten van een kleine studio waarin studenten individueel konden studeren op hun instrument, of het geven van toestemming om instrumenten van het conservatorium mee naar huis te nemen om zo te kunnen blijven oefenen. Ook voor de doorgang van stages

heeft de opleiding zich zeer ingespannen, al bleek het door de ontstane situatie in het onderwijs niet in alle gevallen mogelijk om stages te regelen en studieachterstand te voorkomen.

Het panel is tevreden met de gebruikte onderwijsvormen. De onderwijsvormen zijn adequaat, zeer gevarieerd en bovendien goed passend bij het vakgebied. Met name de Cultreis, The Case en de Koorweek vindt het panel bijzonder rijke werkvormen. Het panel complimenteert de opleiding met de wijze waarop zij het onderwijs, ondanks de beperkende coronamaatregelen, op een kwalitatief goede manier zoveel mogelijk doorgang heeft laten weten te vinden.

Begeleiding en studeerbaarheid

Toelating tot de bacheloropleiding Docent Muziek geschiedt volgens de toelatingseisen zoals vastgelegd in de Onderwijs- en examenregeling (OER) 2021-2022 van het Koninklijk Conservatorium. Om toegelaten te worden tot de reguliere vierjarige bacheloropleiding dienen aspirant studenten in aanvulling op de wettelijke toelatingseisen een toelatingsexamen af te leggen. Het toelatingsexamen Docent Muziek bestaat uit vijf onderdelen: een praktisch examen (instrument en/of zang, muzikale vaardigheden), een theoretisch examen (muziektheoretische kennis, muzikaal gehoor en inzicht), een pedagogisch/didactische groepsopdracht, een digitaal portfolio (inzicht in achtergrond en schrijfvaardigheid) en een motivatiegesprek. Voor toekomstige studenten met een voor de toelating nog onvoldoende muzikaal-instrumentale/vocale of theoretische ontwikkeling, wordt een vooropleiding aangeboden. Deze is te combineren met het examenjaar havo/vwo. Voor de *verkorte* opleiding geldt dat een bachelordiploma Muziek vereist is en voor buitenlandse studenten minimaal een NT2 niveau Nederlands. Op basis van het bachelordiploma Muziek kunnen door de examencommissie individueel vrijstellingen worden verleend op grond van de vrijstellingsprocedure in de OER, waardoor het mogelijk is om de verkorte opleiding in twee jaar af te ronden. Met toekomstige studenten van de verkorte opleiding wordt een intakegesprek gevoerd en vervolgens dienen ook deze aspirant studenten een toelatingsexamen af te leggen. Dit toelatingsexamen is vergelijkbaar met dat van de reguliere vierjarige bacheloropleiding, maar bevat geen theoretisch examen. Het panel is tevreden met de toelatingsprocedure, omdat deze waarborgt dat startende studenten voldoende zijn toegerust om de opleiding te kunnen afronden. Tijdens de visitatie vertelde het management dat de opleiding graag een meer diverse studentpopulatie wil aantrekken. Zij denkt hierbij onder andere ook aan het aantrekken van meer mbo-studenten. Het panel juicht dit toe en meent dat dit type student kan bijdragen aan een grotere (culturele) diversiteit in de opleiding en verbinding naar andere onderwijssectoren.

Studiebegeleiding is in zowel de reguliere vierjarige bacheloropleiding als de verkorte opleiding intensief en uitstekend vormgegeven binnen onder meer het vak Studievoortgang. In de reguliere vierjarige bacheloropleiding maakt dit vak onderdeel uit van elk studiejaar en wordt het wekelijks gegeven. Het vak richt zich op het aanleren van studievaardigheden, begeleiding bij jaargroep-specifieke taken en opdrachten en in het vierde jaar ondersteuning bij het afstudeertraject. Verder worden er twee keer per jaar individuele gesprekken gevoerd met studenten over welzijn en studievoortgang aan de hand van het Reflectieformulier Studievoortgang. Daarnaast worden studenten geïnformeerd over actuele en toekomstige studiezaken. Het programma biedt op punten verschillende keuzemogelijkheden (bijv. keuzevakken, afstudeerprofielkeuze) en daarnaast wordt veel ruimte geboden aan studenten om zelf (mede) invulling te geven aan hun opleiding. Binnen vaste programmaonderdelen geldt dit bijvoorbeeld voor zaken als repertoire-keuze en de vrijheid (binnen bepaalde kaders) van studenten bij de projecten om volop hun eigen ideeën in te brengen (bijv. The Case). Daarnaast ondersteunt de opleiding studenten individueel bij eventuele wensen om persoonlijke interesses verder te ontwikkelen. Studenten vertelden het panel bijvoorbeeld dat de opleiding hun de mogelijkheid bood om naast het reguliere curriculum nog extra celloles te volgen, of om zich verder te verdiepen in het speciaal onderwijs, doordat de opleiding een stageplek in dat type onderwijs mogelijk maakte. Ook de begeleiding bij keuzes binnen het programma en deze individuele maatwerkbegeleiding

wordt binnen Studievoortgang geboden. Het vak studievoortgang vormt ook een onderdeel van beide jaren van het *verkorte* programma en is vergelijkbaar vormgegeven.

In zowel de vierjarige als de verkorte opleiding wordt tevens stagebegeleiding geboden. Vanuit de opleiding wordt dit gedaan door de Methodiekdocent en vanuit de stageschool door de stagementor. Er vindt regelmatig contact plaats tussen de Methodiekdocent en de stagementor over het functioneren van de student en de Methodiekdocent bezoekt de student in jaar 1, 2 en 3 ook in de klas. Aangezien de profielstage in jaar 4 onderdeel vormt van het afstuderen, kiest de opleiding ervoor om in dat jaar op afstand te blijven. Ook over de stagebegeleiding zijn studenten positief.

Daarnaast bieden ook de docenten de studenten gedurende de gehele opleiding begeleiding. De studenten en alumni hebben grote waardering voor de begeleiding die zij (hebben) ontvangen. Er is een fijne sfeer binnen de opleiding, studenten vinden hun docenten goed benaderbaar en de lijntjes zijn kort.

In zowel de reguliere vierjarige als de verkorte opleiding is de begeleiding tijdens de onderdelen van het afstudeertraject (profielstage, onderzoek/eindpresentatie en voor de reguliere vierjarige bachelorstudenten tevens het eindrecital) min of meer gelijk vormgegeven. Tijdens de profielstage in jaar 4 (of jaar 2 van de *verkorte* opleiding) worden studenten die hebben gekozen voor een binnenschoolse profielstage begeleid door de stagecoach op de stageschool. In de loop van de stage geschiedt de begeleiding steeds meer op afstand en wordt van de student steeds meer eigen initiatief verwacht. Studenten houden een logboek bij met ervaringen en leerpunten. Vanuit de opleiding wordt wekelijks een uur intervisie aangeboden, waarin studenten onder begeleiding van een docentbegeleider vragen en hun ervaringen tijdens de stage bespreken. De docentbegeleider en de stagecoach hebben gedurende het stagetraject tweemaal contact. De begeleiding van studenten die hebben gekozen voor het profiel buitenschoolse muziekeducatie worden begeleid door een stagecoach bij het bedrijf, de instelling of de dienst waar ze stage lopen. Tijdens de visitatie vernam het panel tijdens het gesprek met het werkveld en de alumni dat de stagecoaches meestal oud-studenten van de opleiding Docent Muziek zijn. Het panel heeft er begrip voor dat de opleiding vanwege de korte lijntjes alumni hiervoor vraagt. Wel wil het panel erop wijzen dat het goed zou zijn ook stagecoaches in te zetten die hun opleiding elders gevolgd hebben om zo het risico op een eventuele kokervisie te vermijden. In dit verband wijst het panel ook op het stagelopen in de eigen praktijk van de vaste docentbegeleider van het vak Methodiek in jaar 3.

De begeleiding bij het onderzoek/eindpresentatie vindt in zowel de reguliere vierjarige als de verkorte opleiding plaats binnen de vakken Onderwijspedagogiek en Onderzoek, waarin studenten tevens onderwijs krijgen in onderzoeksvaardigheden (zie hierboven). Studenten starten met het schrijven van een Plan van Aanpak. Hierop ontvangen zij feedback van hun begeleider. Na goedkeuring van het plan van aanpak schrijven zij een proefpaper naar aanleiding van de bestudeerde literatuur. Ook hierop ontvangen zij weer feedback, die zij vervolgens gebruiken in het verdere traject. Tijdens de visitatie vertelden de studenten en het management dat er geen specifiek individueel onderzoeksbegeleidingstraject is met vaste begeleidingsmomenten tijdens het (schrijven van het) onderzoek na het vak Profiel Onderwijspedagogiek. Studenten kunnen wel begeleiding krijgen, maar het initiatief daartoe ligt bij henzelf. Tijdens de visitatie vertelden studenten het panel dat zij wel graag meer begeleiding hadden gewild, bijvoorbeeld bij de uitvoering van het onderzoek en het analyseren en interpreteren van de onderzoeksresultaten. Het panel heeft begrip voor de wensen van de studenten en adviseert de opleiding, mede ook met het oog op de bevindingen bij de onderzoeksverslagen (zie standaard 4), om na het Profiel Onderwijspedagogiek een individueel onderzoeksbegeleidingstraject in te richten dat voorziet in een aantal vaste begeleidingsmomenten. Niet alleen biedt dit een duidelijke structuur voor studenten en duidelijkheid voor zowel studenten als begeleiders omtrent wat er aan begeleiding verwacht mag worden. Ook kunnen eventuele problemen in het onderzoek vroegtijdig gesignaleerd en bijgestuurd worden, zodat de algehele kwaliteit van de onderzoeksverslagen naar een hoger niveau getild kan worden.

Studenten van de reguliere vierjarige Bachelor sluiten hun opleiding gedeeltelijk ook af met een openbaar eindrecital. Zij worden bij de voorbereidingen hiervoor adequaat begeleid door hun docent hoofdinstrument en eventueel ook door andere docenten. Voor met name de klassieke instrumenten krijgen studenten ondersteuning van een cor-repetitor.

Tijdens de visitatie heeft het panel met de studenten gesproken over de studeerbaarheid van het programma. Studenten vertelden dat zij over het algemeen tevreden zijn met het programma, maar dat zij het als tamelijk vol ervaren, met een stevige studielast. De opleiding organiseert studentpanelgesprekken waarin het afdelingshoofd met vertegenwoordigers van studenten uit alle jaren van de opleiding spreekt, die worden ondersteund door de afdeling Quality Culture en waarvan de verslagen KC breed worden verspreid. Onderwerp van gesprek zijn onder meer de uitslagen uit de NSE, de bevindingen van studenten ten aanzien van het programma en agendapunten die studenten zelf aandragen. Studenten hebben in dit overleg de studeerbaarheid van het programma met de opleiding besproken. Dit heeft ertoe geleid dat de opleiding is gaan zoeken naar hoe zij meer samenhang tussen en minder overlap van vakken kan realiseren (zie Curriculum: inhoud en opzet). Studenten gaven aan dat zij hier al de positieve effecten van merken. Het panel complimenteert de opleiding dat zij op dit punt zo actief de feedback van studenten opzoekt en hierop adequaat actie onderneemt. Afgezien van in de studentenpanels wordt de kwaliteit en inhoud van het programma ook gemonitord door de conservatoriumbrede Opleidingscommissie. Op grond van de gesprekken tijdens de visitatie en het bestudeerde jaarverslag concludeert het panel dat ook de Opleidingscommissie haar taak naar behoren vervult.

Staf en faciliteiten

Het panel stelt vast dat het onderwijzend personeel goed is toegerust om het programma te verzorgen. De kwalificaties van het team dekken gezamenlijk alle belangrijke kerngebieden (muzikaal/artistische deel, didactiek, methodiek en pedagogiek) af en stafleden beschikken over de benodigde didactische kwalificaties. De muziektheoretische vakken worden verzorgd door docenten van de afdeling Theorie van het KC. Daarnaast wordt ook regelmatig gebruik gemaakt van gastdocenten. Ten tijde van de visitatie bedroeg de omvang van het team 3,77 fte in totaal. Gezien de veelheid aan muziekinstrumenten waarin les wordt gegeven, hebben stafleden logischerwijs vaak kleine aanstellingen. Professionalisering van docenten vindt plaats via het KC-brede aanbod, waaronder de docentencursus 'The artist as Teacher' waarmee docenten een Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid (BDB) en een Basiskwalificatie Examinering (BKE) kunnen behalen. Sinds de uitbraak van de pandemie is veel geïnvesteerd in professionalisering op het gebied van *e-learning*. Verder nemen docenten deel aan landelijke studiedagen (bijv. Muziek in Technologie) en netwerkdagen, bezoeken zij (internationale) conferenties (bijv. van EAS of het Lemmensinstituut in Leuven) en hebben zij de mogelijkheid om op een ERASMUS+ docentenuitwisseling te gaan. Ook stage-mentoren en -coaches worden geprofessionaliseerd tijdens jaarlijkse stage-mentoren bijeenkomsten, zodat voldoende zijn geëquipeerd zijn om hun (begeleidings- en beoordelings)werk te doen.

Uit verschillende gesprekken tijdens de visitatie heeft het panel vernomen dat docenten van de opleiding nog maar beperkt onderzoek doen en dat er nog niet veel verbinding is met het lectoraat 'Music, Education and Society'. Het panel meent dat meer actieve deelname aan het onderzoek van het lectoraat zou kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de onderzoeksvaardigheden van docenten. Ook zou bijvoorbeeld gedacht kunnen worden aan inbedding in een eigen mastertraject. Meer actieve participatie in (lectoraats)onderzoek van het team biedt bovendien wellicht extra mogelijkheden voor afstudeeronderzoeken van studenten. Een en ander kan als bijkomend voordeel met zich meebrengen dat het werk binnen het team tevens meer gespreid kan worden, bijvoorbeeld doordat meer docenten kunnen worden ingezet bij de individuele onderzoeksbegeleidingstrajecten van studenten.

Het panel constateert dat bepaalde inhoud van het curriculum momenteel sterk afhankelijk zijn van individuele stafleden. Dit brengt uiteraard de nodige risico's met zich mee (uitval door ziekte, etc.) en het panel geeft de opleiding ter overweging mee om te zoeken naar mogelijkheden om curriculuminhoud breder te beleggen binnen het team en het curriculum zo minder mensafhankelijk te maken.

Gezien de constatering bij Standaard 3, vraagt het panel in het kader van de professionalisering aandacht voor de toetsdeskundigheid van docenten. Tijdens de visitatie heeft het panel van de examencommissie vernomen dat zij al langere tijd vraagt om een hogere BKE-certificeringsgraad. Het panel steunt de examencommissie hierin en deelt haar mening dat meer deskundigheid van docenten op het gebied van toetsing noodzakelijk is. Het panel heeft vernomen dat het KC zich bewust is van de noodzaak tot deskundigheidsbevordering op het gebied van toetsing en recentelijk een Ontwikkelplan toetsing en beoordeling KC heeft opgesteld. Het panel hoopt dat de waardevolle actiepunten die in het plan worden benoemd voortvarend zullen worden opgepakt en ook dienend zijn voor de toetsexpertise en specifieke vereisten op het gebied van toetsing (zie standaard 3) binnen de opleiding Docent Muziek.

Tijdens de visitatie heeft het panel tot zijn tevredenheid van het management en de docenten vernomen dat de werkdruk weliswaar hoog, maar wel behapbaar is en dat het management stafleden voor extra klussen compenseert met extra uren.

Studenten zijn lovend over hun docenten. Zij prijzen hun betrokkenheid en goede benaderbaarheid. Het panel stelt vast dat er sprake is van een *close-knit community*.

De visitatie vond plaats op de nieuwe locatie van het KC, Amare, waar het panel de faciliteiten heeft kunnen bekijken. Het panel stelt vast dat deze uitstekend zijn en van alle moderne voorzieningen voorzien. De opleiding gebruikt verschillende lokalen en studio's van het KC, maar heeft ook twee eigen Docent Muziek lokalen. Deze zijn ingericht als 'combolokaal' met benodigde PA, instrumenten en backline van hoogwaardig niveau. Het panel is van oordeel dat de faciliteiten uitstekend zijn en de juiste randvoorwaarden bieden voor het onderwijs.

Overwegingen

Het panel is positief over de curricula van de reguliere vierjarige bacheloropleiding en de verkorte opleiding. De curricula zijn inhoudelijk up-to-date en dekken de beoogde leerresultaten adequaat af. Wel adviseert het panel om in de curriculumhandboeken nog aandacht te besteden aan de aanscherping van de leerdoelen van vakken naar concreet, toetsbaar gedrag. Het panel acht het bovendien raadzaam om de koppeling tussen de leerdoelen (en daarmee de toetsing) en de competenties nog transparanter te maken door per leerdoel aan te geven aan welke specifieke competentie het bijdraagt. De opleiding biedt haar studenten een mooi, rijk programma aan met in de reguliere vierjarige opleiding veel aandacht voor de artistiek-ambachtelijke kant van het vak. Ook cultureel ondernemerschap is nu voldoende in het curriculum vertegenwoordigd. Aandacht voor speciaal en passend onderwijs kan nog verder versterkt worden. Het curriculum kent naar het oordeel van het panel een goed gestructureerde opzet met een mooie geleidelijke opbouw van kennis en vaardigheden en daarbij passende, gevarieerde en veelal activerende onderwijsvormen. Bijzonder rijke werkvormen vindt het panel de projecten Cultreis, The Case en de Koorweek. Het curriculum van zowel de reguliere vierjarige als de verkorte opleiding kent voldoende samenhang. De horizontale samenhang van het vierjarige reguliere curriculum heeft recentelijk tot tevredenheid van het panel de nodige aandacht gekregen. Het panel adviseert om ook de verticale samenhang voldoende aandacht te geven, vooral als het gaat om de lijnen Methodiek en Onderzoek(svaardigheden). Het panel adviseert om in jaar 4 te zoeken naar mogelijkheden om meer profielspecifieke methodiek op te nemen in het reguliere programma. Ook adviseert het panel om de leerlijn Onderzoek in de reguliere vierjarige bacheloropleiding meer substantieel te maken en hierin meer nadruk te leggen op een methodische, geïntegreerde aanpak. Daarbij zou ook de zichtbaarheid en herkenbaarheid van

deze leerlijn voor studenten vergroot kunnen worden. Het panel is zeer positief over de goede verbinding van theorie en praktijk binnen de opleiding. Daarnaast heeft het panel waardering voor de relatief grote aandacht voor reflectie. Het panel complimenteert de opleiding met de zichtbare groei in haar visie op muziek- en cultuurgeschiedenis in relatie tot kunst algemeen. Wel geeft het de opleiding ter overweging mee om studenten ook in de praktijk een les kunst algemeen te laten uitvoeren. Studiebegeleiding is in zowel de vierjarige Bachelor als de verkorte opleiding intensief en uitstekend vormgegeven en de opleiding biedt ruimte voor individuele wensen en maatwerk. De (profiel)stagebegeleiding is eveneens in orde, evenals de begeleiding bij de voorbereidingen voor het openbare eindrecital. Ten aanzien van de begeleiding bij het onderzoek(sverslag) adviseert het panel de opleiding om een individueel onderzoeksbegeleidingstraject in te richten dat voorziet in een aantal vaste begeleidingsmomenten. Dit zal in de ogen van het panel kunnen bijdragen aan meer duidelijkheid voor zowel studenten als begeleiders over wat er aan begeleiding verwacht mag worden. Tevens kan een meer gestructureerd begeleidingstraject bijdragen aan de algehele verhoging van de kwaliteit van het onderzoek(sverslag). Het panel is van oordeel dat het onderwijzend personeel over de juiste vakinhoudelijke, didactische en artistiek/muzikale en ambachtelijke kwalificaties beschikt. De kwalificaties van het team zouden op het gebied van toetsdeskundigheid nog verder versterkt kunnen worden. Verder geeft het panel ter overweging mee om meer aan te haken bij het onderzoek van het lectoraat. Het team is betrokken, bevlogen en voor studenten goed benaderbaar. Binnen de opleiding is sprake van een *close-knit community*. De faciliteiten waarover de opleiding beschikt zijn uitstekend en bieden de juiste randvoorwaarden om het onderwijs te kunnen aanbieden.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 2 voldoet.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Kaders voor en visie op toetsing

De hoofdlijnen van het onderwijsprogramma en de examinering van de opleiding zijn vastgelegd in de OER met verwijzing naar het Curriculum handboek Docent Muziek 2021-2022 voor respectievelijk de reguliere vierjarige bacheloropleiding en de *verkorte* opleiding, waarin de nadere uitwerking is vastgelegd. Het is de visie van de opleiding dat het hanteren van kennis, inzicht en vaardigheden vooral in de toepassing ervan moet worden beoordeeld.

Het panel heeft de curriculumhandboeken bestudeerd en stelt vast dat de uitgebreide vakbeschrijvingen in de curriculumhandboeken informatie bevatten over de toetsing, onder meer over de leerdoelen, de beoordelingscriteria, de toetsvormen en inhoud van toetsen, gebruikte resultaatschalen (numeriek, *pass/fail*, kwalificerend oordeel), etc. Het panel meent dat met de ontwikkeling van de curriculumhandboeken een goede stap is gezet als het gaat om het verschaffen van duidelijkheid aan studenten over wat er van hen bij de toetsing verwacht wordt. Het panel stelt vast dat het curriculumhandboek voor de reguliere vierjarige opleiding in de vakbeschrijvingen een kopje 'beoordelingscriteria' bevat, dat in het curriculumhandboek voor de *verkorte* opleiding ontbreekt. Het panel constateert daarnaast dat de beoordelingscriteria vaak eerder voorwaarden betreffen dan feitelijke beoordelingscriteria (bijv. beoordelingscriteria uit de vakbeschrijving Ensembleleiding 3: 'De module is afgesloten als het werk met een voldoende is beoordeeld en voldaan is aan de 80%-regeling'). Ook bevatten

zij niet altijd een niveauaanduiding. Het panel adviseert de opleiding om, als zij ervoor kiest om beoordelingscriteria in de vakbeschrijvingen op te nemen, de beoordelingscriteria ook daadwerkelijk als beoordelingscriteria met daarbij horende niveauaanduiding te formuleren. Een alternatief zou kunnen zijn dat de opleiding het in de curriculumhandboeken houdt bij adequaat geformuleerde leerdoelen (zie standaard 1) en de feitelijke beoordelingscriteria niet opneemt. In dat geval is het belangrijk dat zij studenten wel op een andere manier tijdig en adequaat informeert over de beoordelingscriteria, bijvoorbeeld via een elektronische leeromgeving of door bij de start van elk vak het beoordelingsformulier/*rubric* aan de studenten ter beschikking te stellen en toe te lichten.

Toetspraktijk

Het panel heeft de OER, de vakbeschrijvingen in de curriculumhandboeken (inclusief informatie over de toetsing) en een selectie van daadwerkelijk gemaakte toetsen en bijbehorende beoordelingen van zowel de reguliere vierjarige als de verkorte opleiding bestudeerd. Het stelt vast dat de opleiding een combinatie van formatieve en summatieve toetsing hanteert. De gebruikte toetsvormen zijn adequaat en gevarieerd. In lijn met de visie van de opleiding op toetsing worden schriftelijke tentamens beperkt ingezet (bijv. bij muziekgeschiedenis of onderwijspedagogiek) en vindt veel toetsing plaats in de vorm van opdrachten. Voorbeelden hiervan zijn een arrangement schrijven, een observatieopdracht uitvoeren, lesmateriaal voor een specifieke onderwijssituatie ontwikkelen, een muzikale miniproductie uitvoeren, etc. Voor de artistiek/muzikale en ambachtelijke vaardigheden is een recital een veelvoorkomende toetsvorm (bijv. bij het primair instrument, liedbegeleiding, arrangeren, componeren). Daarnaast wordt in de opleiding veel gebruik gemaakt van (mondelijke) presentaties, onder andere bij de stages. Het panel waardeert de rol van formatieve toetsing binnen de opleiding, omdat hiermee het leerproces van de studenten wordt ondersteund. Studenten worden de benodigde handvatten aangereikt om zich verder te ontwikkelen. De opleiding maakt hiertoe op verschillende momenten en bij verschillende programmaonderdelen gebruik van reflectiedocumenten. Zoals beschreven bij standaard 2, schrijven studenten aan het einde van ieder studiejaar een reflectie, waarop zij feedback ontvangen. Bij de muzikaal-artistieke beoordeling wordt tweemaal per jaar de voortgang van de individuele artistieke ontwikkeling (instrumentale les) besproken aan de hand van een feedbackformulier, dat tevens als reflectiemiddel fungeert voor de student. Het panel is tevreden met de ingezette toetsvormen.

Studenten gaven tijdens de visitatie aan dat zij over het algemeen voor de toetsafname voldoende op de hoogte zijn van wat er van hen verwacht wordt. Tijdens de Corona-periode waren in sommige gevallen aanpassingen nodig in de toetsing. Volgens de studenten is een en ander daarbij naar tevredenheid verlopen en heeft de opleiding zich erg ingespannen om de nadelige gevolgen van Corona voor studenten te minimaliseren.

Op grond van de bestudering van een selectie van toetsen en bijbehorende beoordelingen is het panel van mening dat bij verschillende vakken de toetsing consistent is ingericht en toegepast. Echter, dit is voor zowel de reguliere vierjarige bacheloropleiding als de verkorte opleiding, niet over de gehele breedte het geval. Hierdoor zijn de toetsing en beoordeling volgens het panel van sterk wisselende kwaliteit (bijv. kwalitatief sterk uiteenlopende *rubrics*). De toetsen zijn globaal weliswaar gericht op de inhoud van de vakken, maar de connectie tussen de leerdoelen en de toetsing zou volgens het panel meer robuust vormgegeven moeten worden. Het panel doet in dit verband de volgende constatering:

1. De beoordelingscriteria zijn met regelmaat niet duidelijk herleidbaar tot de gerelateerde leerdoelen en competenties. In die gevallen kan niet worden aangetoond dat de toetsing de realisatie van de leerdoelen en competenties adequaat borgt;

2. Bij een aantal toetsen zijn beoordelingscriteria nog onvoldoende uitgewerkt of zijn deze onvoldoende helder geformuleerd. Hierdoor komt de betrouwbaarheid en transparantie van de beoordeling onder druk te staan;
3. Bij beoordelingsformulieren met *rubrics* wordt niet altijd ruimte geboden voor schriftelijke onderbouwing van de oordelen (zowel op het niveau van de criteria als voor de *overall* beoordeling). Hierdoor is de relatie tussen de *rubrics* en het feitelijke werk/prestatie/handeling van de student niet duidelijk, waardoor de betrouwbaarheid en transparantie van de beoordeling onder druk komen te staan;
4. Ook worden beoordelingscriteria met regelmaat niet voldoende consequent gehanteerd. Ook dit gaat ten koste van de betrouwbaarheid en transparantie van de beoordeling. Een voorbeeld hiervan is het meenemen van het ontwikkelproces van de student in een summatieve toets. Dit vertroebelt de beoordeling. Als de opleiding het ontwikkelproces al in de summatieve toetsing wil meenemen, dan adviseert het panel dit expliciet te maken in de beoordelingscriteria. Dit punt is ook al gesignaleerd door de examencommissie, zo heeft het panel uit het Jaarverslag Examencommissie KC 2020-2021 vernomen.

Toetspraktijk eindwerken

De reguliere vierjarige bacheloropleiding wordt afgesloten met drie examens. Tijdens een openbaar eindrecital worden studenten beoordeeld op hun muzikaal-artistieke vaardigheden. De beoordeling wordt uitgevoerd door een commissie bestaande uit tenminste de vaste docent voor het vak Primair instrument, een gastdocent vanuit hetzelfde instrument, de coördinator van de opleiding en een vast commissielid dat de algemene kwaliteit van de studenten beoordeelt en borgt. Het eindcijfer is het gemiddelde van het cijfer van de vier commissieleden. Tijdens de stage, het stage-eindgesprek en in het stageverslag worden de muzikaal-didactische en pedagogische vaardigheden en de reflectie daarop getoetst. Deze beoordeling bestaat voor 50% uit het onderdeel Praktijk (de feitelijk gelopen stage) en voor 50% uit het onderdeel Reflectie (het vermogen tot zelfbeoordeling en groei). De beoordeling wordt tijdens het stage-eindgesprek uitgevoerd door een commissie bestaande uit de coördinator van de afdeling, de docentbegeleider vanuit de opleiding en de stagebegeleider of -coach (extern-deskundige) van de stageschool, -bedrijf of -instelling. De onderzoekende houding en muziekeducatieve visie worden beoordeeld aan de hand van een praktijkonderzoek naar een specifiek onderwerp binnen het gekozen afstudeerprofiel uitmondend in een onderzoeksverslag en openbare eindpresentatie hierover. Het onderzoeksverslag (paper) wordt beoordeeld door een commissie bestaande uit de coördinator van de afdeling en de docent onderzoeksvaardigheden. De eindpresentatie wordt beoordeeld door een lid van het management, de coördinator van de afdeling, tenminste één docent en één extern deskundige. Voor studenten van de *verkorte* opleiding geldt hetzelfde afstudeertraject, met dien verstande dat zij geen eindrecital hoeven te doen. Het panel heeft waardering voor de vormgeving van het afstudeertraject, omdat het een goede afspiegeling vormt van de kerngebieden van de opleiding. Verder is het panel van oordeel dat de beoordelingscommissies voldoende onafhankelijk zijn, mede door de participatie van externe leden, en dat de inzet van commissies bijdraagt aan een verhoogde intersubjectiviteit.

Het panel heeft een representatieve selectie van vijftien afstudeerdossiers (stageverslagen, opnamen van eindrecitals en onderzoeksverslagen) en bijbehorende beoordelingen bestudeerd. Ook heeft het panel tijdens de visitatie de eindrecitals van twee studenten bijgewoond, alsmede het daaropvolgende beoordelingsoverleg. Verder heeft het panel tijdens de visitatie met de verschillende gespreksgroepen gesproken over de toetsing en beoordeling in de eindfase. Deze informatie leidt tot de volgende bevindingen:

1. Voor het *openbaar eindrecital* stelt het panel vast dat de beoordelingscriteria voortkomen uit de eigen aanvullende criteria die afkomstig zijn van de bacheloropleiding Muziek (zie standaard 1). Het panel is van mening dat de directe relatie tussen deze 'Beoordelingscriteria Praktijktentamens Muziek' en de

feitelijk toegepaste beoordelingscriteria voor het openbaar eindrecital onvoldoende helder is. Daarbij doelt het panel met name op de mate waarin alle ‘Beoordelingscriteria Praktijkentamens Muziek’ door de feitelijk toegepaste criteria gedekt worden. Verder constateert het panel dat het beoordelingsformulier bestaat uit beeldschetsen c.q. prestatieniveaubeschrijvingen behorend bij een bepaald cijfer. In deze beschrijvingen zijn de verschillende beoordelingscriteria (moeilijkheidsgraad en diversiteit repertoire, presentatie van de student, etc.) verwerkt. Het is echter onduidelijk wat het gewicht is van deze criteria. Ook is het onduidelijk hoe beoordelaars moeten handelen in geval van een lage prestatie op bepaalde criteria en een hogere op andere criteria. Compensatie lijkt dan voor de hand te liggen, maar door het gebrek aan gewichtstoekenning van de criteria kan elke beoordelaar en commissie hieraan een eigen invulling geven. Bovendien kan men zich afvragen of compensatie überhaupt wenselijk is op het niveau van een eindwerk. Daarbij constateert het panel dat de beoordelingsformulieren voor het eindrecital naast het eindcijfer slechts beperkte schriftelijke feedback/onderbouwing bevatten. Deze feedback is bovendien niet altijd goed aangehaakt aan de formele beoordelingscriteria, waardoor de relatie tussen de beoordeling en de prestatie van de student niet voldoende inzichtelijk is: op grond van welke aspecten in de presentatie van de student is tot het eindcijfer gekomen? Bij het bijwonen van de twee beoordelingsgesprekken van eindrecitals tijdens de visitatie constateerde het panel tot zijn tevredenheid dat er daarbij gebruik gemaakt wordt van een deugdelijke beoordelingsprocedure (protocol). Bij één van de twee beoordelingsgesprekken bleek dat de beoordelingscommissie het ontwikkelproces en de context van de student in de beoordeling meenam, terwijl dit geen onderdeel vormt van de formele beoordelingscriteria. Hierdoor ontstaan in de ogen van het panel twee risico’s. Het eerste is het risico op ongelijkheid in de beoordelingen van studenten (bij de ene student speelt het ontwikkelproces/context wel een rol en bij een andere student niet/minder). Het tweede is het risico dat de beoordeling van de prestatie van de student hoger uitvalt dan op grond van de formele criteria gerechtvaardigd zou zijn. Het panel adviseert de voorzitter strakker vast te houden aan de gestelde criteria om ongelijkheid te vermijden of in de criteria een aspect ‘proces/context’ toe te voegen met weging.

2. Voor wat betreft de *profielstage* constateert het panel dat er aparte beoordelingsformulieren zijn geformuleerd voor het praktijkdeel en voor het reflectiedeel. Deze bestaan, net als het formulier voor het eindrecital, uit situatieschetsen/prestatieniveaubeschrijvingen behorend bij een bepaald cijfer waarin beoordelingscriteria zijn verwerkt. Daarmee kennen deze formulieren dezelfde zwakten als het eindrecitalbeoordelingsformulier. Bovendien stelt het panel vast dat de situatieschetsen op zowel het beoordelingsformulier voor het onderdeel Praktijk als het onderdeel Reflectie weinig specifiek geformuleerd zijn, waardoor de aansluiting op het beoogde eindniveau te impliciet blijft. Gedragsindicatoren ontbreken. Tijdens de visitatie vertelden vertegenwoordigers van het werkveld het panel dat ook zij bij de beoordeling van stagiairs worstelen met de situatieschetsen. Zij vinden ze te vaag en te weinig concreet uitgewerkt, waardoor ze er niet goed mee uit de voeten kunnen. Het panel vindt dit des te meer zorgelijk, omdat de stagebegeleiders/-coaches in de reguliere vierjarige bacheloropleiding feitelijk verantwoordelijk zijn voor de beoordeling van het praktijkdeel (zie ook hieronder). In tegenstelling tot bij de *verkorte* opleiding, worden studenten in de reguliere vierjarige opleiding namelijk niet door de opleiding zelf gedurende de eindstage gezien. Door de genoemde onduidelijkheden ontstaat het risico op inconsistentie in de beoordelingen van de stages. Dit werd tijdens de visitatie bevestigd door een alumnus die aangaf de ervaring te hebben dat elke praktijkbeoordelaar anders beoordeelt en andere nadrukken legt.

Een derde aspect dat bij de kwaliteit van de toetsing van de stage speelt, is dat het eindcijfer tot stand komt door het gemiddelde te nemen van de beoordeling voor het praktijkdeel en de beoordeling van het

reflectiedeel. De vraag doemt hierbij op of het bij het vaststellen van het gerealiseerde eindniveau wenselijk is dat er compensatie mogelijk is op deze twee onderdelen (mag ondermaats presteren in de praktijk worden gecompenseerd met een goede reflectie hierop?). Daarbij speelt nog een ander aspect. Het werkveld vertelde het panel tijdens de visitatie dat het binnen de stagebeoordelingscommissies in de praktijk de stagecoach is die het praktijkdeel (de stage) beoordeelt en dat de opleiding de beoordeling van het evaluatieve en reflectiedeel voor haar rekening neemt. Het panel vraagt zich af hoe de opleiding een adequate beoordeling van de reflectie op de stage kan geven, als zij niet ook zelf uit eerste hand een indruk heeft van het functioneren in de praktijk van de student. Ten slotte constateert het panel dat de stagebeoordelingsformulieren wel schriftelijke feedback bevatten, maar dat deze feedback niet altijd is gekoppeld aan de criteria voor de stage.

3. Voor het onderdeel *onderzoek/eindpresentatie* hanteert de opleiding een beoordelingsmodel voor het onderzoeksverslag (paper) en een beoordelingsmodel voor de eindpresentatie. Beide beoordelingsmodellen bestaan uit *rubrics* met drie niveaubeschrijvingen (voldoende, een niveau daaronder en een niveau daarboven). Ook deze *rubrics* acht het panel te weinig specifiek en daarmee van onvoldoende kwaliteit om het beoogde eindniveau te kunnen vaststellen. Daarbij ontbreekt ook hier de weging van de criteria, waardoor ook hier de problemen ontstaan die onder punt 1 betreffende het eindrecital zijn beschrijven (o.a. compensatie). Een ander aspect bij de beoordeling van het onderdeel onderzoek/eindpresentatie is de weging die is toegekend in het eindoordeel aan respectievelijk het onderzoek(sverslag) en de eindpresentatie. Volgens het Curriculum Handboek 2021-2022 (regulier vierjarig en *verkort*) telt het onderzoeksverslag één keer mee en de eindpresentatie drie keer. Tijdens de visitatie vernam het panel echter dat dit gewijzigd is en dat het onderzoeksverslag nu twee keer meetelt en de eindpresentatie één keer. Het panel vraagt zich af of gezien de borging van de beoogde leerresultaten, compensatie überhaupt wenselijk is. Ten slotte constateert het panel ook bij de beoordelingen van het onderzoeksverslag/eindpresentatie dat de schriftelijke feedback/onderbouwing onvoldoende gekoppeld is aan de formele beoordelingscriteria.

Verder constateert het panel op grond van de betreffende handleidingen en de informatie in de vakbeschrijvingen in de curriculumhandboeken dat de toetsopdrachten duidelijkere richtlijnen zouden kunnen bevatten die aansluiten op de leerdoelen en de toetscriteria (m.n. voor het onderzoek/paper en het stageverslag). Bij alle drie de eindwerken raken de bevindingen van het panel aan zowel de betrouwbaarheid, de transparantie als de vergelijkbaarheid/consistentie van de beoordelingen. Indirect staat hiermee ook de validiteit van de toetsing onder druk. Gedeeltelijk waren deze zwakten ook al door het vorige visitatiepanel aangekaart (adviezen ten aanzien van vergroten van de concreetheid en consistentie van de beoordelingscriteria, en de vergelijkbaarheid van de beoordelingen).

De beschreven constatering leiden ertoe dat het panel van oordeel is dat de kwaliteit van de toetsing van zowel de reguliere vierjarige als de verkorte opleiding door de gehele opleiding heen verbeterd zou moeten worden.

Kwaliteitsborging toetsing en Examencommissie

Aan de borging van de kwaliteit van de toetsing wordt zowel binnen de opleiding als KC-breed op verschillende manieren aandacht besteed. Een belangrijk instrument dat de opleiding inzet is intersubjectiviteit bij de beoordeling door het gebruik van commissies bij de beoordeling van de muzikale/instrumentale vakken en in het afstudeertraject. In dit verband waardeert het panel het dat de opleiding, in navolging van het advies van het vorige visitatiepanel (2016) om de vergelijkbaarheid van de feedback en de beoordeling van studenten te waarborgen, bij de overgangstentamens voor jaar 2 en jaar 3 twee vaste commissieleden heeft aangesteld. Deze hebben zitting in de verschillende commissies en kunnen

zo bijdragen aan een consistente beoordeling van de muzikale kwaliteit van de studenten. Voor het eindrecital is sinds 2021-2022 eveneens een extra vast commissielid toegevoegd aan de beoordelingscommissie. Het panel complimenteert de opleiding met deze aanpassingen en denkt dat deze extra vaste commissieleden inderdaad kunnen bijdragen aan een grotere vergelijkbaarheid van de beoordelingen. Wel wijst het panel erop dat door de genoemde zwakten in de beoordelingsformulieren en de te losse toetspraktijk (bijv. het meenemen van het ontwikkelproces in summatieve beoordelingen) de vergelijkbaarheid van de beoordelingen in de ogen van het panel nog steeds onder druk staat.

Verder is de opleiding aangesloten bij het KC-brede project Toetsen & Beoordelen dat voortvloeit uit het Ontwikkelplan Toetsen en Beoordelen KC. Doel van dit plan is om een de kwaliteitsimpuls te geven aan het toetsbeleid en de uitvoering daarvan binnen het KC. Het plan richt zich op het gebruik van de vakbeschrijvingen, deskundigheidsbevordering op het gebied van toetsen en examineren, de beoordeling van artistieke ontwikkeling en op de rol van de examencommissie bij deze ontwikkelingen.

De KC-brede examencommissie is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van de toetsing en het eindniveau binnen de opleiding. De examencommissie bestaat uit een voorzitter en acht leden, van wie twee leden extern zijn. In de examencommissie zijn alle opleidingen van het KC vertegenwoordigd, waaronder ook de opleiding Docent Muziek. De commissie komt eenmaal per maand bijeen. Recentelijk heeft de examencommissie tot tevredenheid van het panel bijscholing voor examencommissies op maat gevolgd. Het panel adviseert de examencommissie om in aanvulling daarop de toetsdekundigheid nog verder te vergroten, bijv. door te investeren in een Senior Kwalificatie Examinering (SKE) van één of meerdere examencommissieleden, die nu nog ontbreekt.

In de twee jaar vóór de visitatie heeft de examencommissie zich ingespannen om de toetsing ondanks de beperkende corona-maatregelen zo verantwoord mogelijk doorgang te laten vinden. Zij heeft de directie gevraagd of er voldoende zicht is op eventuele aanpassingen in het curriculum en de toetsing en of de directie van mening is dat studenten nog steeds de beoogde leerresultaten kunnen behalen voor een volwaardig diploma. De directie heeft daarop een inventarisatie onder de afdelingen gehouden om hierop zicht te krijgen. Dit heeft geleid tot een addendum op de OER, dat voorziet in de mogelijkheid tot tijdelijke aanpassingen gedurende de Corona-pandemie.

Ten aanzien van de invulling van de reguliere borging van de toetsing stelt het panel vast dat de examencommissie examinatoren aanwijst. Ook externe beoordelaars van commissies worden door de examencommissie benoemd. Zij hanteert daarvoor een specifiek profiel voor externe examinatoren. Daarbij geldt vanaf 2021-2022 dat externen maximaal drie jaar achtereen als examinator mogen worden ingezet met het oog op de objectiviteit/intersubjectiviteit. Het panel vindt dit een uitstekende insteek.

Verder controleert de examencommissie de vakbeschrijvingen in de curriculumhandboeken, waarbij zij kijkt naar de koppeling tussen de beoogde leerresultaten (competenties), leerdoelen en beoordelingscriteria zoals die in de vakbeschrijvingen zijn beschreven. Zij richt zich daarbij jaarlijks steeds op een andere opleiding. De examencommissie kijkt niet naar de feitelijke toetspraktijk (feitelijke toetsen, uitgevoerde beoordelingen, etc.). Wel acteert de examencommissie in geval van signalen (bijv. uit de NSE) dat er iets met de toetsing in een opleiding niet in orde is. Daarnaast bezoekt de examencommissie steekproefsgewijs examenmomenten. Het gaat daarbij uitsluitend om eindrecitals, de afsluitende onderdelen van de andere twee examens van de opleiding (onderzoek(sverslag)/eindpresentatie en stage, stageverslag, stage-eindgesprek) worden niet door de examencommissie geëvalueerd. Hierdoor blijft een belangrijk deel van het gerealiseerde eindniveau volgens het panel buiten beeld.

Gezien de tekortkomingen die het panel in de toetsing en beoordeling bij de opleiding constateert, is het panel van mening dat de examencommissie met deze activiteiten de kwaliteit van de toetsing en het

eindniveau van de opleiding Docent Muziek onvoldoende borgt en daarmee onvoldoende invulling geeft aan haar wettelijke taken. In de ogen van het panel is een meer proactieve rol van de examencommissie in de borging van de toetsing en het eindniveau wenselijk. Het panel denkt hierbij bijvoorbeeld aan het opstarten van een evaluatiecyclus waarbij de kwaliteit van de toetsing (waaronder de uitgevoerde beoordeling) van elk vak van de opleiding om de paar jaar wordt geëvalueerd. Daarnaast adviseert het panel met klem om in aanvulling op de bezoeken aan eindrecitals en bijbehorende beoordelingsgesprekken, jaarlijks ook steekproefsgewijs de toetsing behorend bij de eindstage en de toetsing van de onderzoek(sverslagen)/eindpresentaties te evalueren. Het panel wijst in dit verband op het risico dat de zwakten in de toetsing van de opleiding uiteindelijk aantoonbaar zullen doorwerken in de kwaliteit van het gerealiseerde eindniveau. Het panel constateert dat de examencommissie verantwoordelijk is voor het borgen van de kwaliteit van de toetsing en het eindniveau van meerdere verschillende opleidingen. Daarmee heeft zij een groot palet aan taken. Mogelijk kan de examencommissie bij haar taken ondersteund worden (bijv. door een toets(borgings)commissie).

Overwegingen

Het panel is over een aantal aspecten van het systeem van toetsing van de opleiding positief. Zo zijn de gebruikte toetsvormen adequaat en gevarieerd. Daarbij heeft het panel waardering voor de grote rol van formatieve toetsing en reflectie binnen de opleiding. Bovendien is het panel positief over de inzet van de recentelijk uitgebreide commissies met tevens externe leden bij de beoordeling van een deel van de programmaonderdelen. Dit draagt bij aan de objectiviteit en intersubjectiviteit. Ook is het panel positief over de vormgeving van het afstudeertraject, dat een goede afspiegeling vormt van de kerngebieden van de opleiding.

Ten aanzien van andere aspecten van het systeem van toetsing van de opleiding is het panel echter kritisch. Beoordelingscriteria zijn met regelmaat niet of onvoldoende herleidbaar tot leerdoelen en competenties, zijn nog onvoldoende uitgewerkt of niet helder genoeg geformuleerd en worden te vaak onvoldoende consequent gehanteerd. Daarnaast is de weging van beoordelingscriteria vaak niet duidelijk, waardoor beoordelaars te weinig houvast wordt geboden bij de beoordeling en hieraan naar eigen inzicht invulling geven, al dan niet gebruikmakend van compensatie. Het gebrek aan concreetheid en helderheid van de beoordelingscriteria of *rubrics* speelt het werkveld bij de beoordeling van stages parten. Verder heeft het panel geconstateerd dat het ontwikkelingsproces of de context van de student met regelmaat wordt meegenomen in summatieve toetsen, terwijl dit aspect in het beoordelingsformulier niet expliciet als criterium is opgenomen. Ook is de onderbouwing van oordelen en/of feedback vaak niet gerelateerd aan de leerdoelen of competenties behorend bij het betreffende programmaonderdeel. Deze zaken spelen over de gehele breedte van de opleiding en raken aan de betrouwbaarheid, de transparantie en de vergelijkbaarheid/consistentie van de beoordelingen. Indirect staat hiermee ook de validiteit onder druk. Het panel vindt de kwaliteit van de toetsing binnen de opleiding daarom niet overtuigend. Een aantal zaken is bovendien ook al eerder aangekaart door het vorige visitatiepanel en de examencommissie.

Het panel is bovendien van oordeel dat de examencommissie de kwaliteit van de toetsing van de opleiding Docent Muziek onvoldoende borgt en daarmee onvoldoende invulling geeft aan haar wettelijke taak als waarborger van de toetskwaliteit. In de ogen van het panel is een meer proactieve rol van de examencommissie in de borging van de toetsing en het eindniveau wenselijk.

In de ogen van het panel wijzen bovengenoemde zaken op een gebrek aan sturing op een eenduidige en consistente toetspraktijk binnen de opleiding. Het panel adviseert het management dan ook om in nauwe samenspraak met de directie en de KC-brede examencommissie te sturen op het verhogen van de kwaliteit van de toetsing door de gehele opleiding heen. Daarbij is het vanzelfsprekend ook van belang om de dialoog

met de docenten goed vorm te geven. Het panel meent dat de opleiding met het KC-brede project Toetsen en Beoordelen hierbij de wind mee heeft.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 3 ten dele voldoet.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Het panel heeft een representatieve steekproef van vijftien afstudeerdossiers (stageverslagen, opnamen van eindrecitals en onderzoeksverslagen) bestudeerd. In de steekproef waren zowel de reguliere vierjarige bacheloropleiding als de verkorte opleiding vertegenwoordigd, evenals alle specialisaties (afstudeerprofielen). Daarnaast heeft het panel tijdens de visitatie twee eindrecitals van studenten bijgewoond.

Het panel heeft grote waardering voor de eindrecitals, die het doorgaans van een hoog niveau vindt. Het artistieke eindniveau voldoet volgens het panel aan de basisvereisten van de landelijke competenties en sluit aan bij de eigen aanvullende vereisten ten behoeve van het artistieke profiel (zie standaard 1).

De onderzoeksverslagen/papers acht het panel van een voldoende niveau. Wel constateert het panel grote onderlinge verschillen in kwaliteit. Bij twee onderzoeksverslagen is het panel van mening dat het beoogde eindniveau onvoldoende is aangetoond. Bij het ene verslag vindt het panel dat er te weinig literatuur gebruikt is bij de verantwoording van het onderwerp. Daarnaast vindt het dat het onduidelijk is hoe de deelvragen zijn afgeleid van de hoofdvraag en dat de hoofd- en deelvragen bovendien niet systematisch worden beantwoord. Bij het andere onderzoeksverslag constateert het panel onder meer een vraagstelling van een te laag niveau en een te weinig onderzoeksmatige/methodische aanpak. Het panel heeft de indruk dat in deze gevallen de onvoldoende kwaliteit van de beoordelingscriteria en eisen voor wat betreft het onderzoeksverslag mede debet zijn aan het toch kunnen slagen van deze studenten voor dit afstudeeronderdeel. Het panel heeft de andere twee eindwerken van deze twee afgestudeerden nog grondiger bestudeerd en constateert dat deze voldoende compenserende kwaliteiten laten zien (o.a. de kwaliteit van de reflecties). Op grond daarvan heeft het panel er vertrouwen in dat ook deze afgestudeerden over de beoogde beroepscompetenties beschikken. In het algemeen geldt dat de onderzoekthema's, de onderzoeksvragen en onderzoeksverslagen nauw aansluiten bij de leervragen van de student zelf. De actualiteit en relevantie ervan voor het werkveld of een specifiek werkdomein zouden volgens het panel nog sterker kunnen worden belicht. Het panel constateerde bij de onderzoeksverslagen/papers geen noemenswaardige kwaliteitsverschillen tussen afgestudeerden van de reguliere vierjarige bacheloropleiding en de verkorte opleiding.

De eindstages zijn getuige de toelichting van de externe beoordelaars en werkvelddeskundigen van voldoende niveau. De stageverslagen laten daarbij volgens het panel een prima reflectieniveau zien, passend bij een startbekwame docent muziek. Dit geldt voor zowel de reguliere vierjarige bacheloropleiding als de verkorte opleiding.

Het werkveld is tevreden over het niveau van de alumni. Vertegenwoordigers van het werkveld lieten zich tijdens de visitatie zeer positief uit over de mate waarin afgestudeerden artistieke in de lesinhoud weten te

verweven en scholieren weten aan te zetten tot creatief gedrag. Alumni vertelden tijdens de visitatie dat zij met tevredenheid op de studie terugkijken en zich goed voorbereid vonden op de beroepspraktijk. Afgestudeerden gaan aan het werk als docent of zelfstandig ondernemer in het binnen- en buitenschoolse werkveld in het reguliere onderwijs, bij muziekscholen, amateurinstellingen, bij een educatieve dienst van een orkest, ensemble of operagezelschap.

Overwegingen

Het panel concludeert op grond van de bestudeerde selectie afstudeerdossiers dat de beoogde leerresultaten (competenties) worden gerealiseerd. Het werkveld is tevreden over het niveau van de alumni en is zeer positief over de mate waarin afgestudeerden artistieke vaardigheden in de lesinhoud weten te verweven en scholieren weten aan te zetten tot creatief gedrag. Alumni kijken met tevredenheid op de opleiding terug en voelen zich adequaat toegerust voor het brede en diverse werkveld.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 4 voldoet.

Eindoordeel

Drie standaarden van het NVAO-kader zijn positief beoordeeld, standaard 3 voldoet ten dele. Op die grond geeft het visitatiepanel een positief advies onder voorwaarden inzake accreditatie van de opleiding Bachelor Docent Muziek van de Hogeschool der Kunsten Den Haag, Koninklijk Conservatorium.

Voorwaarden

De opleiding voldoet volgens het panel ten dele aan de basiskwaliteit op standaard 3. Het panel acht het realistisch en haalbaar dat de opleiding binnen twee jaar aan de basiskwaliteit op deze standaard voldoet, mits zij een aantal verbeteringen doorvoert. Het panel adviseert daarom de volgende voorwaarden op te leggen:

1. Het management van de opleiding dient in nauwe samenspraak met de directie en de examencommissie actief te sturen op het verhogen van de kwaliteit van de toetsing door de gehele opleiding heen. Daarbij is het vanzelfsprekend ook van belang om de dialoog met de docenten goed vorm te geven;
2. De examencommissie dient een meer proactieve rol aan te nemen door een evaluatiecyclus te initiëren waarbij de toetsing (feitelijke toetsen, uitgevoerde beoordelingen) van elk vak om de paar jaar wordt geëvalueerd. Daarnaast dient zij naast de evaluatie van de toetsing en beoordeling van het eindrecital, ook de evaluatie van de toetsing en (feitelijke uitvoering van) de beoordeling van de andere twee eindexamens waarin het gerealiseerde eindniveau van studenten van de bacheloropleiding Docent Muziek wordt aangetoond, te evalueren;
3. Om een goede borging van de kwaliteit van de toetsing en het eindniveau te realiseren, is het noodzakelijk om zorg te dragen voor een adequate aansluiting van de leerdoelen op de beoogde leerresultaten (competenties) en van de beoordelingscriteria op de leerdoelen (*constructive alignment*). De aansluiting dient transparant en eenduidig te zijn. Zaken als een toetsplan en het gebruik van toetsmatrijzen bij de toetsconstructie kunnen hierbij behulpzaam zijn. Verder dienen zowel leerdoelen als beoordelingscriteria helder, concreet en ondubbelzinnig te zijn geformuleerd. Gedragsindicatoren kunnen hierbij van pas komen;
4. Zeker bij de afsluitende toetsen van studieonderdelen, en met name in de eindfase, dienen de beoordelingen waarbij gebruik gemaakt wordt van criteria en/of *rubrics* te zijn voorzien van een degelijke schriftelijke onderbouwing. Deze schriftelijke onderbouwing dient gerelateerd te zijn aan de

formele beoordelingscriteria voor de betreffende toets. Ook bij het gebruik van *rubrics* dient een onderbouwing gegeven te worden, zodat de relatie tussen het prestatieniveau beschreven in de *rubrics* en het feitelijke werk/prestatie/handeling van de student inzichtelijk is (op grond van welke zaken die de student heeft laten zien, is gekozen voor een bepaald prestatieniveau binnen de *rubric*?);

5. De weging van beoordelingscriteria op beoordelingsformulieren die gebruik maken van beeldschetsen/prestatieniveaubeschrijvingen, dient te allen tijde helder te zijn om beoordelaars voldoende houvast te bieden bij het uitvoeren van de beoordeling en zo de betrouwbaarheid en transparantie van de meting te waarborgen;
6. Beoordelingscriteria dienen consequent te worden gehanteerd, zodat de consistentie/vergelijkbaarheid van de beoordelingen is geborgd. Als er voor wordt gekozen om de ontwikkeling of context van studenten in een summatieve beoordeling mee te nemen, dan dient dit in de beoordelingscriteria expliciet gemaakt te worden;
7. Met name bij de verschillende afstudeerexamens dient de mogelijkheid en wenselijkheid van compensatie tussen onderdelen van een examen te worden heroverwogen. Gecontroleerd dient te worden of de compensatiemogelijkheden met zich meebrengen dat studenten afstuderen zonder dat zij aantoonbaar alle leerdoelen en competenties op eindniveau hebben gerealiseerd. Dit dient te worden voorkomen;
8. Om voor de reguliere vierjarige opleiding een meer valide beeld van de eindstage (profielstage) te krijgen, adviseert het panel dat de opleiding onderzoekt hoe zij toch zelf uit eerste hand een beeld van de praktijk kan krijgen, bijvoorbeeld door stagebezoek of door video-opnames.
9. De toetsdeskundigheid van docenten dient aantoonbaar te worden vergroot (bijv. percentage BKE-certificering).

Ontwikkelpunten

Met het oog op de toekomst geeft de commissie de volgende suggesties ter overweging:

1. Het panel adviseert de opleiding de set criteria voor het artistiek-ambachtelijke deel van de opleiding die afkomstig is van de bacheloropleiding Muziek bij wijze van nadere uitwerking van het aspect Muzikantschap te integreren binnen de landelijke competentieset Docent Muziek. Dit zal in de ogen van het panel bijdragen aan een meer consequente en degelijke basis waarop de leerdoelen van de programmaonderdelen en de toetsing kunnen worden gestoeld. Tegelijkertijd kan de opleiding hiermee haar eigen specifieke profiel binnen de beoogde leerresultaten (competenties) zichtbaar maken.
2. Het panel adviseert de leerdoelen van vakken in de curriculumhandboeken van zowel de vierjarige bacheloropleiding als de verkorte opleiding nog verder aan te scherpen naar concreet, toetsbaar gedrag. Daarbij acht het panel het raadzaam om de koppeling tussen de leerdoelen (en daarmee de toetsing) en de competenties nog transparanter te maken door per leerdoel aan te geven aan welke specifieke competentie het bijdraagt.
3. Het panel geeft de opleiding ter overweging mee om de aandacht voor speciaal en passend onderwijs nog verder te versterken.
4. Het panel adviseert om ook de verticale samenhang van het reguliere vierjarige bachelorprogramma voldoende aandacht te geven. Daarbij doelt het met name op het consequent doortrekken van de lijnen Methodiek en Onderzoek(svaardigheden) tot en met jaar 4. Ten aanzien van de lijn Methodiek adviseert het panel in dit verband om in jaar 4 te zoeken naar mogelijkheden om meer profielspecifieke methodiek op te nemen in het reguliere programma. Ten aanzien van de lijn onderzoek(svaardigheden) verwijst het panel naar punt 5.
5. Om het onderzoekend vermogen te verstevigen, adviseert het panel om de leerlijn Onderzoek in de reguliere vierjarige bacheloropleiding meer substantieel te maken en hierin meer nadruk te leggen op een methodische, geïntegreerde aanpak. Daarbij zou ook de zichtbaarheid en herkenbaarheid van deze leerlijn voor studenten vergroot kunnen worden. Ten aanzien van de begeleiding bij het

onderzoek(sverslag) in jaar 4 adviseert het panel de opleiding om na het Profiel Onderwijspedagogiek een individueel onderzoeksbegeleidingstraject in te richten dat het voorziet in een aantal vaste begeleidingsmomenten. Dit zal in de ogen van het panel kunnen bijdragen aan meer duidelijkheid voor zowel studenten als begeleiders over wat er aan begeleiding verwacht mag worden. Tevens kan een meer gestructureerd individueel begeleidingstraject bijdragen aan de algehele verhoging van de kwaliteit van het onderzoek(sverslag).

6. Het panel geeft de opleiding ter overweging mee om studenten ook in de praktijk lessen kunst algemeen te laten uitvoeren.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiepanel

Naam panellid	Huidige functie en relevante vorige functie(s)
M.M.C.A.M Rutten MSc, Marc (voorzitter)	Algemeen teamleider, onderwijskundige en docent aan de bacheloropleiding Docent Muziek van het Conservatorium Maastricht
Dr. M.L.V. Bremmer, Melissa	Lector Kunsteducatie en docent aan de Master Kunsteducatie Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
A. van den Bremen BMus, Allerd	Verenigingscoördinator van VLS, de vereniging en vakbond voor muziekdocenten in het onderwijs in Nederland. In die hoedanigheid manager en leidinggevende van de uitvoerende organisatie. Tevens muziekdocent en community muzikant.
R. van Engelenhoven, Rivkah (studentlid)	Student bacheloropleiding Docent Muziek Hogeschool Leiden

De commissie werd bijgestaan door drs. G.M. Klerks, extern secretaris gecertificeerd door de NVAO.

Alle commissieleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid ingevuld en ondertekend. Deze verklaringen zijn ingeleverd bij de NVAO.

Bijlage 2: Bezoekprogramma

Programma Beperkte opleidingsboordeling Docent Muziek Koninklijk Conservatorium- Docent Muziek 30 en 31 mei 2022

Maandag 30 mei		
9:15 – 10.45	Vorbereidende bijeenkomst panel	
10.45 – 12:00	Showcase en rondleiding	
12.00 – 13:00	Lunch	
13.00- 13.45	Meeting 1 Directie en Management	Gesprek met formeel en inhoudelijk verantwoordelijken <ul style="list-style-type: none"> • Directeur • Adjunct-directeur Onderwijs • Afdelingshoofd Muziekeducatie • Coördinator Bachelor Docent Muziek • Coördinator Bachelor Docent Muziek Verkort en Zij-instroom • Afdelingshoofd Quality Culture
13.45 – 14.15	Inloopspreekuur/ studenten- alumni verkorte opleiding	Parallel aan dit spreekuur gelegenheid om te spreken met studenten en alumni van de Bachelor Docent Muziek Verkort
14:15 – 14:45	Bestudering documenten	
14.45- 15.00	Pauze	

15:00 – 16:00	Meeting 2 Docenten	
16:00 - 16:30	Meeting 3 Examencommissie	
16:30 – 17:00	Pauze	
17:00 – 18:00	Online Meeting 4 Werkveld en alumni	
Vanaf 18.30	Diner	

Dinsdag 31 mei		
10.00 – 10.30	Bespreking panel	
10:30 – 11:30	Meeting 5 Studenten	Gesprek met studenten uit alle vier de studie jaren van de reguliere vierjarige bacheloropleiding Docent Muziek, waaronder een studentlid van de OC, en tevens een alumnus
11.30 – 12.00	Pauze	
12.00 – 13.00	Bezoek Eindrecital	
13.00 – 13.30	Lunch	
13.30 – 14.00	Meeting 6 Management	
14.00 – 14.30	Pauze	
14.30 – 15.30	Bezoek eindrecital	
15.30 – 16.30	Bespreking panel	
16.30 – 17.00	Feedback sessie; Voorlopige bevindingen panel	

Bijlage 3: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten bestaan uit de vijf competenties van de Bachelor Kunstvakopleidingen:

Artistiek competent

De kunstvakdocent heeft een coherente artistieke visie van waaruit hij artistieke processen en producten realiseert. Hiermee inspireert en begeleidt hij lerenden in hun persoonlijke artistieke ontwikkeling.

Pedagogisch-didactisch competent

De kunstvakdocent beschikt over een breed spectrum aan pedagogische en didactische kennis en vaardigheden. Daarmee brengt hij voor individuele en groepen lerenden veilige en krachtige leeromgevingen tot stand.

Interpersoonlijk competent

De kunstvakdocent beschikt over een breed spectrum aan communicatieve kennis en vaardigheden. Daarmee brengt hij, vanuit zijn ambassadeurschap voor de kunsten, effectieve interacties en samenwerkingsvormen tot stand in verschillende beroepscontexten.

Omgevingsgericht competent

De kunstvakdocent signaleert en onderzoekt relevante ontwikkelingen in de (culturele) diversiteit van de globaliserende samenleving. Hij benut vervolgens kansen en mogelijkheden om op een zakelijke en georganiseerde wijze de verbinding te leggen met zijn beroepspraktijk.

Kritisch-reflectief en onderzoekend competent

De kunstvakdocent komt door reflectie en onderzoek tot inzicht en kennis voor zijn functioneren als professional. Hij zet zijn onderzoeksvaardigheden in om lerenden te stimuleren bij de ontwikkeling van een onderzoekende houding en te begeleiden bij het doen van eenvoudig onderzoek.

Bijlage 4: Programmaoverzicht

Programmaoverzicht Docent Muziek Voltijd

Docent Muziek	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
Bachelor Docent Muziek 2021-2022				
Artistic Development				
Primair instrument	8	8	8	12
Piano-practicum	2	2	2	2
Drum-practicum	2			
Zang-practicum	3	2		
Gitaar-practicum	2			
Ensemble practicum	3	3	3	
Koor	2	2	2	2
Presentatietechniek		2		
Musiceerlab		1		
Ensembleleiding			3	
Subtotaal	22	20	18	16
Musicianship Skills				
Solfège en Gehoortraining	4	2	2	
Analysetechnieken	3	3	2	
Muziektheorie VO Bovenbouw			1	
Ritmepacticum	2	2		
Praktisch schrijven	3	3	2	
Muziek-in-context	3		1	
Muziekgeschiedenis		3	4	
Subtotaal	15	13	12	
Didactic Skills/Professional Preparation				
Methodiek/Didactiek	9	8	8	
Onderwijspedagogiek	4	3	3	4
Stage	6	7	8	10
Onderzoek				12
Subtotaal	19	18	19	26
Projects/Entrepreneurship				
Studievoortgang	1	1	1	1
Ondernemerschap		1		3
Projecten	3	3	4	4
Subtotaal	4	5	5	8
Electives				
Keuzevakken (Codarts & DoMu electives aanbod)		4	6	4
Keuzevakken (algemeen KC electives aanbod)				6
Subtotaal		4	6	10
Totaal per jaar	60	60	60	60
Totaal				240
<i>This overview is subject to change as the Royal Conservatoire monitors its curricula on an annual basis.</i>				

Programmaoverzicht Docent Muziek Verkort

DOCENT MUZIEK VERKORT		Module 1	Module 2	Module 3	Module 4
JAAR 1					
Stage	Stage 1 – <i>oriëntaties</i>	Stage 2 – <i>PO</i>	Stage 3 – <i>VO OB</i>	Stage 3 – <i>VO BB</i>	
ONDERWIJSPEDAGOGIEK	Onderwijspedagogiek <ul style="list-style-type: none"> • Observeren • Kenmerken onderwijs 	Onderwijspedagogiek <ul style="list-style-type: none"> • Basisonderwijs 	Onderwijspedagogiek <ul style="list-style-type: none"> • Observeren • Leren • Activerend lesgeven • Lesvoorbereiding 	Onderwijspedagogiek <ul style="list-style-type: none"> • Sturing • Samenwerkend leren • Ontwikkeling puber/adolescent 	
METHODIEK	Methodiek	Methodiek	Methodiek – <i>VO OB</i>	Methodiek – <i>VO BB</i>	
ONDERWIJSVORM	PO / VO OB / VO BB	PO	VO OB	VO BB	

DOCENT MUZIEK VERKORT		Module 1	Module 2	Module 3	Module 4
JAAR 2					
STAGE	Stage 2 <i>keuze PO, VO OB, VO BB</i>	Stage 4 - <i>Profiel</i>	Stage 4 – <i>Profiel *</i>	Stage 4 - <i>Profiel</i>	
ONDERWIJSPEDAGOGIEK			Onderwijspedagogiek <ul style="list-style-type: none"> • Toetsing • Gedragsstoornis • Groepsdynamiek • <i>Profiel*</i>: Onderzoeksvaardigheden 	PROFIEL - ONDERZOEK	
METHODIEK	Methodiek	Methodiek – <i>visie</i> Methodiek - <i>educatief</i> <i>materiaal</i>		PROFIEL - ONDERZOEK	
ONDERWIJSVORM	PO / VO OB / VO BB	naar keuze	naar keuze		

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

- Zelfevaluatie rapport
- Studentenhoofdstuk (filmpje)
- Curriculum Handboek Docent Muziek 2021/2022, Curriculum Handboek Docent Muziek Verkort 2021/2022, Curriculum Handboek Docent Muziek Verkort 2022/2023
- Overzicht studentenaantallen, uitval en rendement Bachelor Docent Muziek 2017/2018-2021/2022
- Overzicht docenten Docent Muziek 2020-2021
- Specificatie aanstellingen Docent Muziek
- Opleidingsprofielen Kunstvakdocentenopleidingen 2018
- Kennisbasis Docent Muziek Bachelor – HBO Raad en Vereniging van Hogescholen
- Handleiding paper en onderzoek DM voltijds 2021-2022
- Handleiding paper en onderzoek DM verkort 2021-2022
- Docent Muziek Eindrecital
- Handleiding Eindstage DM verkort 2021-2022
- Handleidingen Profielen (Buitenschoolse muzikeducatie, Primair onderwijs, Voortgezet onderwijs - onderbouw, Voortgezet onderwijs - bovenbouw) 2021-2022
- Verslagen studentenpanels uit 2019, 2020, 2021
- The Artist as Teacher flyer 2021-2022
- Internationalization at the Royal Conservatoire – A Status Report
- Studiegids Koninklijk Conservatorium 2021-2022, waarin opgenomen Onderwijs- en Examenregeling 2020-2021
- Huishoudelijk Reglement Examencommissie KC
- Ontwikkelplan toetsen en beoordelen KC
- Verslag bijeenkomst alumni Docent Muziek 25 mei 2021
- Selectie van toetsen en beoordelingen uit elk studiejaar van zowel de reguliere vierjarige bacheloropleiding als de verkorte opleiding
- Jaarverslag examencommissie KC 2020-2021
- Jaarverslag opleidingscommissie 2020-2021
- Leeswijzer eindwerken Docent Muziek
- Afstudeerdossiers van 15 studenten